52. štev. V Kranju, dne 24. decembra 1915. Leto III.

SAVA

Izhaja vsako soboto ob 5 uri zvečer. **Uredništvo in upravništvo: Kranj št. 170 (Prevčeva hiša).** — **Naročnina** za celo leto K 4·—, za pol leta K 2·—, za četrt leta K 1·—. Za vse druge države in Ameriko K 5·60.— Posamezne številke po 10 vinarjev. — Vse dopise je naslavljati na uredništvo lista „Save“ v Kranju. Inserate, naročnino, reklamacije pa na upravništvo „Save“ v Kranju. — Dopisi naj se blagovolijo frankirati Brezimni dopisi se ne priobčujejo. Reklamacije so poštnine proste. — **Inserati:** štiristopna petit-vrsta za enkrat 12 vin. za dvakrat 9 vin., za trikrat 6 vin., večji inserati po dogovoru. Inserati v tekstu, poslana in posmrtnice dvojno. Plačujejo se naprej. — Rokopisi se ne vračajo. — Brzojavi: „Sava“, Kranj.
Čekovni račun pri c. kr. poštno-hranilničnem uradu št.: 41.775.

Božič.

Kako ljubka in pomembna beseda! Skoro, da je ni najti, ki bi v nas vzbudila toliko čustev. Verniku pomeni vročezaželeno izpolnitev odresitve vsega živega in tudi onim, ki dvomijo, je to čas vseobčega veselja, praznik miru.

Nad Betlehemom je zažarela zvezda, ki je vodila modrijane iz Jutrove dežele do božjih jaslic. „Čast Bogu v višavah“ so peli nebeški zbori nad mestom, odkoder je zasijala luč, ki naj razsvetljuje ves svet. „In mir ljudem na zemlji“ je donelo naprej. In mir se je razprostrl po celem svetu, v vsa srca. Besede prorokove pa: „Pojdi in postani luč, kajti Tvoja luč pride in božanstvo Gospodovo žari nad Teboj“ se izpolnjuje v koči in palači. Povsod žare lučice, ali manjše ali večje, in zvonovi pojo v mirno noč ter oznanjujejo angelski klic: „Glejte, oznanjujem vam veliko veselje, ki ga bodo uživali vsi narodi; zakaj danes vam je bil rojen Izveličar, ki je Kristus, Gospod v mestu Davidovem!“

Božič, praznik miru, praznik veselja — praznik gorja in solz! Ni to letos praznik miru, nego čas krvavih bitk, krvavih zmag. In mesto vseobčega veselja, doni na širnih poljanah, po hribih in dolinah obupen klic po pomoči, zadnji vzdih umirajočega, žvižganje krogelj, rjovenje topov, ropot strojnih pušk, to je letos strahovita godba, ki spremlja nebeške zbore po celem svetu, da celo tam, kjer so pred tisoč devetsto in petnajstimi leti peli prvič himno miru.

Mesto miru, se je vsega sveta polotilo sovraštvo, brat proti bratu, prijatelj proti prijatelju, zaveznik proti zavezniku. Z vsemi močmi in z vsemi sredstvi. Smrt in pogin, to je geslo letošnjega Božiča!

A tudi letos bodo žarele lučice, tudi letos bodo otroci postavljali jaslice in prižigala se bodo božična drevesca, sveža in zelena. A različen bo občutek onih, ki bodo stali poleg njih ter zrli v plapolajoče plamenčke lučic. Ne neskaljeno veselje, niti blagodejni mir ne bosta tešila srca, ampak žalost in tuga bosta odmevali iz nebroj hiš. Marsikak prostor ob drevescu bo prazen. Zaman se bo otrok oziral po očetu, žena po soprogu, sestra po bratu. Ni jih več, ali pa so daleč zunaj v poljskih pustinjah in gozdovih, ali v balkanskem gorovju ali na naših hribih ob južni fronti. A tudi oni bodo pogrešali vsega, kar jim je ljubo in drago, in tolažiti se bodo morali z zavestjo, da branijo to, kar jim naj bo nadražje — svojo domovino pred grabežljivimi kremplji verolomnega soseda. In tudi oni si bodo prižigali drevesca in godba jim bo grozeči grom sovražnih topov, Spominjali se bodo svojih dragih, in marsikaka solza bo zdrknila po razoranem, od smodnika in ilovice zamazanem obrazu. Marsikaka vroča molitev bo kipela proti nebu s prošnjo do Vsemogočnega, da pošlje svoje nebeške zbore tja, kjer prebivajo ljubi, da jim doneso dušni mir in tolažbo.

Žalosten je letošnji Božič in iskrica veselja obstoja le v zavesti, da so vsi oni, ki niso navzoči in ki se ne povrnejo nikdar več, ne samo obranili domovino tujega jarma, ampak da stoje daleč na sovražnem ozemlju. Saj to je predpogoj angelskemu klicu: Mir ljudem na zemlji! Ni čul sovražnik na lepo besedo, s pestjo, s silo ga treba strmoglaviti, da se bo spomnil poslanstva Gospodovega.

In, če se nam to posreči, potem nam zopet napoči pravi Božič, praznik miru in ljubezni. Jasneje bodo takrat plapolale svečke, svežeje bo duhtelo zeleno drevo, krog katerega se bodo vrstili oni, ki so pomagali osvoboditi domovino in narod. In če bo tudi tuintam kaka vrzel, če bomo pogrešali marsikak ljubi obraz, mir bo zavladal in dana bo priložnost, da bo ljubezen popravila to, kar je zakrivilo sovraštvo.

Kljub krvavemu Božiču 1915 pa ne zabimo božjega glasu: Mir ljudem na zemlji! Ozrimo se naokoli in videli bomo, koliko ljubezni je treba, da olajšamo vsaj deloma ono, kar je zakrivil sovražnik, ki ni hotel in noče miru. Spominjajmo se vseh onih, ki so krvaveli in še krvave, da nam končno izvojujejo blaženi mir. Potem nam tudi letošnji Božič ne bo prinesel samo tuge nego tudi tolažilno zavest, da smo se vsi postavili v službo domovine in da stremimo tako vsi za enim ciljem: doseči čimpreje zaželjeni mir. In potem nas lahko navdaja upravičen up, da nam prihodnje leto podari veselejši in lepši Božič, ki bo uresničil glas nebeških zborov: „— — in mir ljudem na zemlji!“

Prodiranje v Črnogoro.

Črnogorci prepodeni z bosanskih tal.

Dunaj, 17. decembra.

Jugovzhodno od Čelebića smo prepodili Črnogorce z zadnjega kosa bosanske zemlje, ki so ga imeli že zasedenega. Tudi v tem odseku so dospele naše čete v sotesko Tare.

Bjelopolje je od sobote popoldne v naši posesti. C. in kr. čete so zavzele mesto v objemnem napadu po silnih bojih ter so vjele do včeraj zvečer 700 sovražnikov. Zasledovanje zapadno od Peči se umikajočega sovražnika, je v teku. Črnogorci zažigajo na svojem umikanju povsod kraje, kjer žive muzlimani.

Mir v južni Makedoniji.

V južni Makedoniji je nastopilo premirje. Četverozvezne čete se nahajajo na grškem ozemlju, kjer se skušajo z vso naglico retablirati. Grška jim je prepustila solunsko ozemlje, kjer se Angleži in Francozi utrjujejo in pripravljajo na nove akcije. To dokazujejo tudi novi transporti, ki prihajajo dan za dnem čez Solun. Bolgari grške meje niso prekoračili. Zdi se, da pred vsem iz političnih ozirov ne. Narodno nasprotstvo med Bolgari in Grki je vendar le preveliko, da bi Grki prekoračenje svoje meje po bolgarskih četah ne smatrali za veliko ponižanje. Bolgarska vlada bi spravila grške državnike v velike neprijetnosti,

PODLISTEK.

Otroška igra.

George in Georgetta jima je bilo ime in bila sta dvojčka.

Ko so vsi zbežali pred prihajajočim sovražnikom, sta s slepo in gluho babico sama ostala v vasi. Mati je bila mrtva . . . oče v vojni . . . daleč tam nekje na vzhodu, v mokrem strelskem jarku, nasproti strašni nemški armadi, ki je stala na sveti francoski zemlji kakor neizprosen neskončno dolgi zid, kakor jeklen, graniten obroč, ob katerem so si ubogi otroci lepe Francije v tragični obupnosti razbijali glave. Ali kaj je vedel George, kaj Georgetta . . . kaj sta vedela s svojimi petimi leti o strahotah, o mučeniškem, okrvavljenem heroizmu vojne?

Doli v temni kleti domače hiše sta se oklepala slepe in gluhe babice, ko je neprenehoma grom topov rjul okoli vasi, ko so granate, podobne pticam roparicam, švigale skozi zrak in so puškine kroglje prasketale skozi ulice kakor toča v vigredi . . . Obupno sta kričala, ko so jurišale vas nepredirne kolone nemške armade, vojaki s trdimi obrazi, divjim ognjem v očeh, obdani od dima in letečih isker . . .

Pa minuli so tedni. Še vedno so peli topovi tu in tam svoj doneči bas in puške so pokale nočindan . . . a iz velikih rjavih oči Georga in Georgette je izginil strah. Otroška duša se je prilagodila novemu neusmiljenemu svetu . . . igrala sta svoje otroške igre kakor ob dnevih blaženega miru. Velika, črnolisasta mačka jima je bila tovarišica.

In vendar sta bila tako sama v vasi. Mnogo hiš je bilo porušenih, požganih in razstreljenih. Šola je bila le še četverokot črnih, kvišku štrlečih razvalin. Od cerkve so Prusi razstrelili stolp in streho, izginila je tudi velika bela ura in globoko pod razvalinami je ležal svitel mahanizem svirajočih zvončkov, ki je vsako opoldne pel tako lepe nabožne pesmi. Sosedi so z otroci vred pobegnili. Onih par starih ljudi, ki so še ostali, je životarilo po kleteh.

Le George in Georgetta sta se zopet privadila smehu. Igrala sta se s črnolisasto, mehkodlako mačko v temni in otožni kleti, kjer je ležala slepa in gluha babica težko sopeč v postelji. Igrala sta se med cerkvenimi razvalinami . . . saj je bilo nekaj nenavadnega, bivati v cerkvi, ki ni imela ne strehe, ne stolpa . . . Ko sta se pa naveličala igrati se s sajastimi kamni in ožganim tramovjem, je prijel George sestrico Georgetto za roko, poslušal trenotek na daljno gromenje topov in žvižganje puškinih krogelj ter se ž njo hitro splazil čez cesto. Prav globoko sta se potuhnili nežni telesci na zemljo, kajti neprenehoma so sikale francoske kroglje skozi zrak.

Na drugi strani vaške ceste sta se otroka zopet vzravnala ter se splazila v visok, še precej ohranjen gasilski stolp ter igrala tamkaj kaj čudno, tajinstveno igro. In velika mačka se je priplazila za njima.

* * *

Bogsigavedi čemu so Francozi, ki so ležali ne daleč od vasi v svojih strelskih jarkih, neprenehoma obstreljevali vaške razvaline. Od jutra do večera so brnele kroglje po vaški cesti. Sikale so v gramoz in dvigale oblake črnega prahu, žvižgale so skozi odprtine oken ožganih hiš udarjale v štrleče osmojeno tramovje in odbijale zadnje vejice opaljenih dreves. A niti ena kroglja ni zadela v kleteh bivajočih Prusov, kadar so, plazeč se po vseh štirih, menjali moštvo v strelskih jarkih.

* * *

Dva poročnika sta gledala iz okna kleti po vaški cesti.

„Blazna potrata streljiva!“ reče prvi. „Pa ne, da bi bili izgubili pamet!“

„Kaj hočete,“ mu odgovori drugi, „od sto strelov zadeneta dva, pravi statistika, in po tem se bržčas ravnajo.“

„K sreči se tu ta račun ne vresniči!“

„Oglejte si okno tu nasproti . . , gori . . . v starem stolpu gasilskega doma poleg docela razstreljene jelše . . . ono okno, ki ima bombažast zastor. Ali je vidite? Povsem je že razstreljena cunja . . . luknja pri luknji . . .“

„Kakor robec iz čipk,“ se smeje drugi.

„Tu . . . vidite . . . zopet je prodrla kroglja blago . . . in še ena. Ali ste videli? Blazno, kaj? Le opazujte.“

Nekoliko minut sta poročnika molče opazovala okno starega stolpa. V rednih presledkih, od minute do minute, včasih tudi nekoliko pogostejše, so prodirale in trgale kroglje že stokrat preluknjano cunjo . . . druga za drugo . . .

„Bržčas si misli kak Francoz, da bi vendarle utegnil kdo od naših raz to okno občudovati vaško krasoto!“

Hipno pa se je poročnik sklonil ven.

ako bi ne vpoštevala dejanskega položaja. Gotovo pa je, da bi se Grška ne protivila Nemcem in Avstrijcem, ki bi vdrli na grško ozemlje le v slučaju neobhodne potrebe. Neko drugo poročilo označuje predpogoje take invazije centralnih armad: če bi se namreč Francozi in Angleži odločili za novo ofenzivo proti Makedoniji. Iz vsega tega izvira, da bodo imele četverozvezne čete tako dolgo mir, dokler ostanejo same mirne.

Pri Bjelem polju so vjele naše čete 1950, v severni Črni gori pa 13.500 sovražnikov.

Dunaj, 18. decembra.

Prostor južnovzhodno Bjelega polja je očišćen sovražnika.

Število pri zavzetju tega mesta v naše roke padlih vjetnikov je narastlo na 1950.

Ena naših divizij je privedla v severnovzhodni Črni gori v zadnjih štirih bojnih dneh skupno 13.500 vjetnikov.

Berolin, 19. decembra.

Pri Mojkovcu in Bjelem polju je bilo znova vjetih približno 700 Srbov in Črnogorcev.

Boji s Črnogorci.

Dunaj, 19. decembra.

Zasledovalni boji v Črni gori potekajo ugodno. Včeraj smo vjeli kakih 800 Črnogorcev in Srbov. V bojih s Črnogorci se je zgodilo, da nam je pritekel sovražnik s povzdignjenimi rokami in mahajoč z robci nasproti, da bi mislili, da se hoče udati, nakar smo ustavili ogenj, potem pa je iz neposredne bližine obmetaval naše strelske jarke z ročnimi granatami. Samo ob sebi je umevno, da smo se za tako podle vojne zvijače primerno maščevali in se bomo tudi v naprej maščevali če se to ponovi.

Boji ob Tari.

Dunaj, 20. decembra.

Čete generala von Kövessa so v naskoku zavzele močno izgrajene pozicije ob kolenu Tare jugozapadno od Bjelega polja in pri Gedusih severno od Beran. V bojih ob Tari smo vplenili tri gorske topove, dva poljska topa in 1200 pušk.

Uspešni boji pri Mojkovcu.

Berolin, 20. decembra.

V bojih severovzhodno od Tare so bili vplenjeni 3 gorski topovi in 2 poljska topa. Včeraj so se vršili pri Majkovcu nadaljni za avstro-ogrske čete uspešni boji. Več sto sovražnikov je bilo vjetih. Od nemških in bolgarskih delov vojske ničesar novega.

Naše čete so zajurišale črnogorsko pozicijo pri Beranah.

Dunaj, 21. decembra.

V zasledovalnih bojih proti Črnogorcem smo včeraj zopet zajurišali sovražno pozicijo severno Beran. Naše čete so vjele v zadnjih 2 dneh približno 600 sovražnikov.

Akcija četverozveze v Albaniji.

Italijani, Angleži, Francozi in Črnogorci so sklicali v Drač vojno posvetovanje, katerega se bo udeležil tudi Esad paša. Pri tej konferenci naj se ugotovi, v koliko more ententa računati na podporo Srbov in Albancev, ter določi načrt za četverozvezne operacije v Albaniji. Konferenci bo predsedoval italijanski general.

Nove priprave četverozveze.

Italijanski listi javljajo, da se nahaja fronta četverozvezne armade sedaj kakih 8 km južno grške meje. Francozi trdijo, da so izgubile njihove čete pri 12dnevnem umikanju le 2000 mož, angleške pa dve bateriji. Bolgarska poročila pa pravijo, da so pokopali Bolgari na makedonskih bojiščih okrog 27.000 Francozov in Angležev. Utrjevalna dela v Solunu se marzlično nadaljujejo. Zavezniki gradijo nove ceste in železnice ter spravljajo težko ladjevsko artiljerijo na okope, na katerih dela dan in noč kakih 5000 delavcev. Iz Marselja prihajajo baje nove čete, v zadnjih dneh pa se je izkrcalo v Solunu 28.000 mož. Tudi na otoku Mitilene delajo zavezniki taborišča za 40.000 vojakov.

Grške oblasti so zapustile Solun ter se umaknile v Kozane. Tja so se preselili tudi tuji konzulati.

Vojaški krogi smatrajo, da situvacija četverozveze nikakor ni ugodna. Splošno se sodi, da bodo v malo tednih stale centralne armade že pred Solunom.

Nove francoske čete na Balkan.

Francoska vlada je najela 40 velikih parnikov družbe „Messagerie maritime“, ki bodo prevažale nove francoske čete na Balkan.

Nova obrambena črta ententnih čet na Halkidiki.

Četverozvezne čete si kar najpridnejše grade novo obrambeno črto na polotoku Halkidiki s Kasandro kot oporiščem, kamor vozijo ogromne množine materijala.

Balkanski načrti četverozveze za spomlad.

Pariška „Reved parlamentaire“ priobčuje članek svojega mornariškega sotrudnika, ki zatrjuje, da je koncepiral Joffre orjaški vojni načrt za Balkan, ki je bil sedaj tudi v Londonu odobren. Solun bo tvoril po tem načrtu oporišče za velikansko ofenzivo, ki jo prične spomladi 2 milijona brojeća ententna armada. Napad se bo izvršil istočasno na Makedonjo, Bolgarijo in Turčijo. Italija se mora dobro pripraviti in utrditi v Valoni. Najtežavnejša zadeva je transport četverozveznih čet. Na eni strani so združeni s prevažanjem ogromni stroški, na drugi strani bodejo sovražni podmorski čolni postajali vedno bolj nevarni. Vsekakor pride v Sredozemskem morju prav gotovo do velike pomorske bitke.

Velikansko taborišče ob Vardarju.

Vardarska dolina od Ardžana in jezera Amatovo do Soluna je spremenjena v ogromno utrjeno taborišče s silno artiljerijo, ki jo še vedno ojačujejo z ogromnimi množinami municije. Iz Anglije so prispele lokomotive in vagoni.

Pred novimi velikimi boji na Balkanu?

Grška poročila pravijo, da prične skoraj nova ofenziva centralnih armad proti četverozveznim četam. Med Grško in ceniralnimi državami se vršijo tozadevna diplomatična pogajanja. Bolgari so med tem pripravili novo 150.000 mož broječo armado.

Nemška demarša v Atenah.

O demarši nemškega poslanika v Atenah poročajo „Times“: Nemški poslanik je sporočil grški vladi, ki je protestirala proti temu, da bi nemške ali avstrijske čete prekoračile grško mejo, da je Nemčija vsled novih priprav četverozveze v Solunu prisiljena izvršiti potrebne vojaške akcije na grškem ozemlju. Skuludis je na to odgovoril: Grška ne bo nikdar dopustila, da bi Bolgari prekoračili njeno mejo.

Po drugi verziji se je nemški poslanik pritožil, da je Grška s svojimi koncesijami četverozvezi prekoračila meje nevtralnosti. Nemčija zahteva enake pravice, torej pred vsem dovoljenje, da sme prekoračiti grško mejo. Skuludis je odgovoril, da hoče ostati Grška pošteno nevtralna in da priznava obema vojskujočima se strankama enake pravice.

Grška bo proti avstrijsko-nemški ofenzivi le formalno protestirala.

Ako prekoračijo nemške in avstrijske čete grško mejo bo Grška le formalno protestirala, sicer pa se prodiranju centralnih armad nikakor ne bo ustavljala.

Prodiranje Nemcev in Bolgarov na Solun.

Italijanski listi so mnenja, da so Nemci in Bolgari ustavili svoje operacije ob grški meji le radi grških volitev, ker niso hoteli razburjati grške javnosti ter škodovati germanofilskemu kabinetu Skuludisovemu. Čim pa bodo mostovi čez Vardar zopet popravljeni se bo pričela nemško-bolgarska ofenziva s polno silo ter bo naperjena naravnost proti Solunu.

Francosko časopisje zatrjuje, da bo Skuludis dopustil prodiranje Bolgarov in Nemcev na Solun. Bolgari imajo izborno težko artiljerijo. Železniška prega Solun—Dojran se nahaja v grških rokah. Atenski krogi so prepričani, da bodo četverozvezne čete poražene.

Odhod naših konzulov iz Soluna.

Nemški, avstrijski, turški in bolgarski konzuli so zapustili Solun ter se preselili v Bitolj.

Centralne armade prekoračijo grško mejo ta teden?

Pariški listi javljajo: Na podlagi poročil, ki jih je poslal general Sarrail računa vojni minister Gallieni, da bodo sovražne čete prihodnji teden prekoračile grško mejo.

Bombardiranje Varne.

Ruske vojne ladje so priplule iz Odese. Štiri jednote so se ustavile na višini Evksinograda, odkoder so pričele ob 8. z veliko silo obstreljevati Varno. Bombardiranje je trajalo do 10. Varnske utrdba so krepko odgovarjale. Iz Balčika je bilo videti 30 transportnih parnikov. Smatra se, da so se Rusi nameravali izkrcati pri Ekrenah.

Novi bolgarski vpoklici.

Bolgarski generalni konzulat razglaša nove vpoklice. V domovino se morajo vrniti tudi do sedaj oproščeni dijaki medicinci.

Važne konference v Sofiji.

Ministrski predsednik Radoslavov, ki je bolan je dal pozvati grškega poslanika Nauma, s katerim je razpravljal o dogodkih, ki se pripravljajo ob grški meji. Konference so se pozneje udeležili tudi nemški, avstrijski in turški poslaniki.

* * *

„Kaj je bilo to? Ali ste čuli?“

Zadržavala sta sapo.

Zopet je skozi zastor prifrčala krogla. Medlo je odmevalo od stene. Potem pa se je začul vesel otroški smeh.

„Prokleto! Ali ste slišali? Otrok! Hočem pogledati. O, ti nebeška lahkomiselnost!“

* * *

Na vseh štirih se je poročnik plazil čez vasko cesto. Francoske kroglje so frčale preko njega in kamor so zadele, je zastokalo zidovje in zaškripalo tramovje.

Urno je stopal častnik po stopnicah in odprl vrata, za katerimi je slutil tako nesmiselno obstreljevano okno.

Sladek otroški smeh mu je donel nasproti . . . z napol udušenim vzklikom je obstal . . . zmrazilo ga je do kosti.

Zagledal je dvoje otrok v modrih zamazanih oblačilih, dvoje otrok rjavih kodrov in velikih temnih oči, ki so se iskrile v neskaljenem veselju.

Otroka sta se igrala. Vsakokrat če je kroglja sikaje prifrčala v razdrapano zidovje, sta smeje planila tja ter brskala po dolgem koničastem predmetu. Menjala sta se . . . dečko kot moški po dvakrat . . . deklica vedno pri tretji kroglji.

Sredi sobe pa je ležala mehkodlaka, črnolisasta mačka. Bele tačice so se igrale s krogljo, kakor da je miška.

Otrok prihod tujega moža ni prav nič motil. Veselo se je zasmejalo dekletce, ko je prasnila kroglja v zid tik dečkove glave, ki je s prstki še brskal po prešnji. Končno jo je našel in zmagovito jo je pokazal poročniku.

„Oh . . . mensieur . . . voilá . . . voyez . . . des oiseaux . . . charmants oiseaux!“

Sivi ptički . . . sladki, mali ptički . . .

Poročnik priskoči in potegne otroka iz strelne črte. Strahoma sta ga gledala ter pričela jokati. Mačka pa je šinila na okno. Kroglja je sikaje prifrčala tik nad njenim kožuhom ter udarila trdo ob steno, da je beli omet letel na vse strani.

Siloma je tiral poročnik otroka na cesto.

Z upornim pogledom je dečko tiščal na prsa svojo čepico, ki je bila napolnjena do vrha s krogljami. Deklica je jokala tiho pred sé.

„Brzo otroci! Domov . . . v vašo klet . . . naprej!“

Vsi trije so se plazili čez cesto, poročnik v sredi. Potem je hitel v temno zaduhlo klet ter je posvaril staro gluho in slepo ženo, ki je brezčutno ležala v postelji. Otroka sta čepela v kotu ter pazno sledila besedam. Babica pa je premikala upadeni roki, po umazani pisani odeji semtertja, zrla s srepim pogledom proti stropu in šepetala boječe in proseče:

„Pardon, monsieur . . . pasnous tuer . . . bon monsieur . . . pas tuer . . .“

* * *

Globoko se je že solnce nagibalo k zatonu in obsevalo puste razvaline z bledordečimi in temnovijoličastimi žarki, ko je moral poročnik v strelski jarek. Mimogrede je še pogledal v klet stare žene.

Tiho je dihala starka v svoji postelji. Otrok ni bilo.

„Vrag te lopnil!“

Jeza in notranji nemir sta ga napotila, da je zlezel po stopnicah starega gasilskega stolpa navzgor. Hlastno je odprl duri. Še je napolnjevala sobo rdečkasta mračna svetloba zahajajočega solnca, le v kotih so se že šopirile temne sence.

Mali dečko je ležal na tleh.

Telesce je slonelo ob pobeljenem zidu, v katerega so francoske kroglje vtkale železen vzorec . . . zmedeno so viseli lepi rjavi kodrčki krog belega obrazka . . . na desnem, čistem otroškem sencu je bila videti mala umazanordeča lisa . . . kri je curjala po licu . . . čez blede ustnice . . . ter kapala na modro obleko.

V kotu, čisto v temi je sedela sestrica, s krčevito stisnjenima rokama in bledega obraza . . . tresoč se, kakor uboga premrazena ptička. Prestrašene, velike odprte oči, ki niso mogle pojmiti groznega . . . so bile nemo uprte v mrtvega bratca . . . ki se ni mogel več smejati . . . ki se je s polglasnim bolestnim vsklikom zgrudil, v mrtvi ozki roki sivo, koničasto krogljo.

Ko je Georgetta zagledala nemškega čatnika je tiho tožila:

„Oh monsieur . . . les olseaux . . . les charmants petits oiseaux!“

Sladke, male ptičke . . .

V sredini sobe se je igrala velika črnolisasta, mehkodlaka mačka . . . z belimi tačicami je premetavala sivo, francosko krogljo . . . kakor miško . . . kakor živo malo sivo miško . . .

Nalahno je ob oknu zaplapolal zastor, ki je bil preluknjan, kakor bojna zastava, ki je ugledala mnogo bitk. Nova kroglja, ki jo je sovražnik izstrelil iz strelskega jarka, je trdo udarila v razpadajoči zid.

Tajni načrti romunske vlade?

V petkovi seji romunskega senata je napadal senator Dobrescu romunsko vlado, češ, da je zamudila pravi trenutek za intervencijo. Govori se, da se jo to zgodilo po volji pokojnega kralja Karola. Ako je to res, potem je seveda postopanje ministrskega predsednika upravičljivo. — Bratianu je povdarjal, da prevzema za vse svoje korake popolno odgovornost. — Na to je repliciral Dobrescu: Baje ima vlada glede svoje zunanje politike trdne in dobro premišljene načrte. Ako je to res, potem naj informira zbornico v tajni seji in nikdo ji ne bo delal opozicije.

Hujskarije v Romuniji.

Romunski opozicijonalni listi poročajo, da se je javilo pri Filipescu več oseb, ki so priznale, da jih je poslala budimpeštanska policija v Bukarešto, da bi tamkaj izvršila dinamitne atentate proti Bratianu, Filipescu, Take Jonescu in Constinescu. Pri teh osebah so baje res našli precejšne množine ekrazita. To razkritje, da vzbuja največjo senzačijo. (Evidentno je, da gre le za navadno prebedasto hujskarijo, ki bi še bolj razburila romunsko javnost. Op. ur.)

Stališče Romunije.

Bukarešta, 21. decembra.

V včerajšnji seji senata je poslanec Alessiu konstatiral, da postopa opozicija sedaj proti vladi mnogo milejše, kar je posledica atmosfere, ki vlada v državi. Opozicija očita vladi, da ni pričela vojne ob strani četverozveze. Toda niti Filipescu niti Jonescu nista poklicana presoditi pravi trenotek za intervencijo. Intervencija Bolgarije je v svetovni vojni le epizoda, ki ne more odločno vplivati na romunsko zunanjo politiko. Potek vojne kaže, da bi intervencija Romunije ne bila mogla odločiti zmage. Ostati moramo, je povdarjal govornik mirni in hladnokrvni — danes bolj, kakor prej. Ne pozabimo tudi, da Romunija pri izbruhu vojne še ni bila pripravljena. V interesu države je vlada dolžna, da je v svojih izjavah o zunanji politiki rezervirana.

Grška in četverozveza.

Odstop načelnika grškega generalnega štaba?

Šef generalnega štaba, general Dragumis je podal demisijo, ker ne mara prevzeti odgovornosti za najnovejše vojaške dogodke. Kralj se še ni odločil.

Odhod grških čet iz solunskega ozemlja.

„Agence Havas“ javlja dne 16. decembra iz Soluna: Na podlagi dogovora med generalom Sarrailom in polkovnikom Pallisom, so začele grške čete zapuščati solunsko ozemlje. Glavni stan se je preselil v Kozane. Tretji armadni zbor odhaja v Katarino, peti v Nigrito. V Solunu ostane le po en pijonirski in artiljeriski polk.

Grška se pripravlja na aktivno intervencijo.

Dunajski listi javljajo iz Aten: Pri zadnjih posvetovanjih med grškimi državniki in generali, se je Grška glede svojega bodočega postopanja definitivno odločila. Pri bodočih dogodkih ne bo igrala Grška pasivne vloge, temveč bo aktivno intervenirala.

Ob grški meji.

„Daily Telegraph“ javlja, da se zbira ob grški meji 200.000 mož broječa avstrijsko-nemška armada, ki bo v danem trenotku udarila na četverozvezne čete.

Angleško brodovje pri Krfu.

„Embros“ javlja: V Jonskem morju pri Krfu se je pojavilo angleško brodovje, sestoječe iz petih križark.

Protest grške vlade proti utrjevanju Solana.

Atene, 16. decembra.

Zakasnelo. Grška vlada je odločno protestirala proti utrjevalnim delom, ki jih izvršujejo angleške in francoske čete v Solunu.

Četverozveza zahteva tudi Kavalo?

Četverozveza zahteva, da ji prepusti Grška tudi Kavalo. Iz Soluna se je izselilo zadnje dni okrog 450.000 prebivalcev.

Med Grško in entento vlada popolno soglasje?

Pariz, 19. decembra.

Atenski korespondent „Matina“ trdi, da je izvedel iz dobrega vira, da se je dosegel med grškim in ententnim generalnim štabom popolni sporazum glede onih ukrepov, ki jih je zahtevala četverozveza za varnost svojih čet in glede svobode njihovega kretanja.

Iz Grških volitev.

Po poročilih iz Aten odgovarja izid grških volitev pričakovanju tamkajšnjih političnih krogov. Venizelosova stranka je bila proklamirala abstinenco, in se oficijalno volitev ni udeležila. Pač pa so mnogi Venizelosti postavili zlasti na deželi „samostojne“ kanditature. Značilno je, da je dobila veliko večino mandatov — 200 do 314 — Gunarisova stranka. Gunaris je bil ministrski predsednik po prvi Venizelosovi demisiji. Zastopal je nevtralno stališče, vendar pa se je vedno nahajal z Venizelosom v precej korektnih odnošajih. Trdi se celo, da sta oba moža osebna prijatelja. Gunaris sedi tudi v Skuludisovem kabinetu in njegove glasove je tudi prištevati vladni večini. Izid volitev je vsekakor pokazal, da je naenkrat Gunaris najvplivnejši mož grške javnosti in morda pride to tudi v sestavi kabineta do izraza. 52 mandatov so dobili kandidati ostrih antivenezelistov obeh ministrov Theotokisa in Rhulisa ter dr. Dimitrakopulosa. Tudi te glasove je seveda prišteti vladni večini. Ostali volilni rezultati še niso znani in natančen pregled sestava nove zbornice se bo dal dobiti šele prihodnje dni.

Ženeva, 21. decembra.

Iz Aten poročajo: Sodi se, da bo imel Gunaris v parlamentu 220 do 250 pristašev. Do spremembe ministrstva pa najbrž ne pride.

Kralj Konstantin obolel.

Kralj Konstantin je znova obolel, vendar pa sprejema redno ministrskega predsednika Skuludisa, ki mu poroča o političnem položaju.

Švedski pisatelj o avstrijski fronti.

Zunanji švedski pisatelj Lago Lengwist se je vrnil v Stockholm iz avstro-ogrskega poročevalskega stana. Pravi: Ako se govori o zaslugah in vspehih Nemcev, se pozablja pogostoma, kako velik delež teh vspehov pripada Avstrijcem. Oni imajo večjo in težavnejšo fronto, kakor Nemci. Ali čudovito je, kako je avstro-ogrska monarhija, ta združitev liki mozaika, v trenotkih nesreče, nerazrušljiva, železnotrdna jednota.

Vojvoda Abružki, poveljnik italijanske armade v Albaniji.

Kot samostojen vojskovodja v Albaniji bo nastopil vojvoda Abružki. On sam se je ponudil za to mesto in pridobil je kralja za nevarno albansko podjetje. Treba odbiti le mal odpor v generalnemu štabu, na kar bo blestel kot albanski vojskovodja vojvoda Abružki. Francija in Anglija sta obljubili Italiji poralelno akcijo na morju. Vojvoda Abružki zahteva za svojo ekspedicijo 100.000 mož.

O potopitvi italijanskega transportnega parnika „Re Umberto.“

„Il Secolo XIX.“ v Genovi poroča o potopitvi italijanskega transportnega parnika „Re Umberto“ podrobnosti, katere je povedal poveljnik parnika: Ladja se je nahajala 4. t. m. ob 10. uri med rtom Linguetta in otokom Sasseno, jedno morsko miljo pred Valono. Vozil je iz strahu pred sovražnikom in pred minami jako previdno s torpedovko 330 metrov spredaj in s tremi torpedovkami ob strani. Tu je zadela sredina ladje na mino. Nastala je strahovita eksplozija. Čolne, ki so bili vedno pripravljeni, so spustili dol in s pomočjo torpedovk in jednega angleškega pobiralca min se je moglo rešiti 800 vojakov, vtonilo pa je 40 vojakov, 7 mornarjev in 2 častnika. Parnik s 600 tonami premoga se je potopil v 12 minutah.

Obsedno stanje v Eritreji.

Nad kolonijo Eritrejo je proglašeno obrambno stanje. Predpisi izdani za zaščitje vojaških in državnogospodarskih poročil za kraljestvo veljajo doslej tudi za Eritrejo.

Vojna z Rusijo.

Nemško uradno poročilo.

Berolin, 18. decembra.

Število med Naroškim in Mjadsjolskim jezerom prijetih vjetnikov se je zvišalo na dva oficirja in 235 mož. Položaj je na vsej fronti neizpremenjen. Vršile so se samo male praske med patruljami.

Berolin, 19. decembra.

Zavrnili smo manjše ruske oddelke, ki so se na raznih točkah pritipale do naših črt.

Dunaj, 19. decembra.

Rusi trdijo v svojem dnevnem poročilu 15. t. m., da je njihova konjenica pri Usječkem ob Dnjestru zadela na avstro-ogrske poizvedovalce v ruskih uniformah. To poročilo ni resnično. Mi ne vporabljamo takih zavrženih sredstev.

Dunaj, 21. decembra.

Nasproti Rafalovki ob Stiru smo razpršili ruski izvidni oddelek. Sicer mestoma topovski boj.

Nemško uradno poročiio.

Berolin, 21. decembra.

V noči od 19. na 20. december je neki eksponirani ruski oddelek zasedel pred našo fronto ležečo pristavo Dekši tik jugovzhodno Vidsov. Včeraj smo ga zopet pregnali.

Južno Vigonovskega jezera in pri Kuščiuhovski severozapadno Čartorijska smo zavrnili sovražne izvidne oddelke.

Gibanje ob ruski fronti.

Zadnji čas je opažati med Rusi na vseh delih fronte živahno gibanje močnih poizvedovalnih oddelkov. Ne da se še spoznati ali naj to poizvedovanje pripravlja velika podvzetja.

Novi ruski vpoklici.

„Rječ“ poroča, da sklicuje carjev ukaz leta 1897. rojene pod zastave. Novinci morajo službo takoj nastopiti. Izvzeti so samo nastavljenci v državnih obratih ter srednješolci in visokošolci tako dolgo, da dovrše svoje študije.

Odstavljenje generala Russkega.

Carjev ukaz odstavlja generala Russkega od vrhovnega poveljništva severnih armad. Russkij pa ostane član vrhovnega vojnega sveta.

Ruski napad na bolgarsko obal.

Danes ob pol 10. dopoldne je dospela neka ruska flotilja 40 ladij v smeri rta Kali Akra. Štiri enote so se ustavile prod Ekreno. Vsled megle se ni mogle konštatirati v kateri smeri je plul glavni del brodovja, najbrže pa je plulo proti Varni. Ob 10. je bilo slišati močno streljanje.

Končana četrta bitka ob Soči.

Konec četrte italijanske ofenzive.

Dunaj, 17. decembra.

Na primorski fronti Italijani svojih velikih napadov, ki so se po razmeroma kratki pavzi dne 11. novembra zopet pričeli, trajali do konca meseca ter se še prvi teden decembra na nekaterih točkah trdovratno nadaljevali niso zopet obnovili. Te boje je mogoče označiti kot četrto bitko ob Soči. Bolj še, kakor v prejšnjih bitkah, so veljali napori sovražnika to pot zavzetju Gorice. Vsled tega je bilo končno samo proti goriškemu mostišču postavljenih kakih 7 pehotnih divizij. Naskoki teh močnih sil pa so se ponesrečili ravnotako, kakor vsi drugi napadi v masah v sosednjih odsekih ob preizkušeni vztrajnosti naših čet, ki so trdno obdržale v svojih rokah goriško mostišče, Doderdobsko visoko planoto in vse pozicije. Vsled razdejanja mesta je prebivalstvo hudo prizadeto; na vojaški položaj pa ta izbruh onemogle sovražne jeze ni imel nobenega vpliva. V četrtem boju na Primorskem je izgubila sovražna armada glasom zanesljivih konštacij 70.000 mož mrtvih in ranjenih.

Včeraj smo zavrnili ob soški fronti poskušen napad na hrib Sv. Mihaela, na tirolski fronti pa napad nekega bataljona alpincev na Col di Lana.

Sobotno uradno poročilo.

Dunaj, 18. decembra.

Na Tirolskem so zavrnile naše čete severno Suganske doline več sovražnih napadov na Collo.

V bovški kotlini so bili Italijani v jedni svojih najsprednejših pozicij zopet napadeni.

Gorica je bila mimogrede pod težkim ognjem.

Dva italijanska sunka pri Sv. Mihaelu odbita.

Dunaj, 19. decembra.

Položaj je neizpremenjen. Na severnem pobočju hriba Sv. Mihaela smo v večernih urah zavrnili dva posamezna sunka italijanske pehote.

Manjši boji na tirolski fronti.

Dunaj, 20. decembra.

Na celi fronti zmerno delovanje artiljerije, ki se je stopnjevalo samo v odseku Chiese in v pokrajini Col di Lana do večje sile.

Dve italijanski kompaniji uničeni.

Dunaj, 21. decembra.

Artiljerijski boji na tirolski južni fronti se nadaljujejo.

Dve italijanski stotniji, ki ste poskušali ponoči prodirali proti vrhu Sv. Mihaela ste bili uničeni.

Nevtralna sodba o položaju ob Soči.

Šef švedske težke artiljerije polkovnik Bergmann, ki se je vrnil z avstrijske fronte proti Italiliji, poroča: Kdor vidi fronto, dobi vtisk, da Italijani svojo municijo zapravljajo brez vsakega rezultata. Avstrijska artiljerija pa zasleduje svoje določene cilje, največja moč Avstrijcev pa je ozemlje samo, grebeni vrhov in doline, ki jih flankira artiljerija in v flankiranju so Avstrijci mojstri. Ako še dostavimo, da so avstrijski vojaki dobro izvežbani in stvari udani, potem moremo mirno trditi, da Italijani kljub svoji veliki premoči si ne bodo mogli napraviti poti skozi to fronto.

Nova ruska ofenziva.

Glasom nekega poročila iz Burdujenija pripravlja ruski vrhovni poveljnik ob besarabsko-ruski meji mrzlično novo rusko ofenzivo, ki se naj prične, kakor hitro bo imel Prut zadosti močen led. Vrhovni poveljnik naj skupaj z generalom Ivanovom izvede veliko ofenzivo v Galiciji. Avstro-ogrske čete so zadnje dni opetovano v napadih vrgle Ruse čez reko Bojan.

Iz ruskega glavnega stana poročajo preko Christianije, da je ruska vojska sedaj brezhibno preskrbljena z municijo; tudi rezerve so večje, kakor se domneva. Ruske armade so danes varne pred vsakim presenetenjem, v ruskem glavnem stanu se celo pripravljajo presenetenja.

Izza francoske fronte.

Napad francoskih letalcev na Metz.

Berolin, 18. decembra.

Nikakih bistvenih dogodkov.

Na Metz je bil izvršen sovražni letalski napad, pri katerem je bil mestni muzej močno poškodovan, sicer pa ni nikake škode.

Ponovni napad francoskih letalcev.

Berolin, 19. decembra.

S fronte ni poročati ničesar pomembnega.

Sovražni letalci so ponoči zopet napadli Metz. Povzročili so škodo le na materijalu.

Boji pri Westendu in drugod v Belgiji.

Berolin, 20. decembra.

Ogenj naših obrežnih baterij je prepodil sovražne monitorje, ki so včeraj popoldne obstreljevali Westende. Na fronti razven živahnega delovanja artiljerije več uspešnih razstrelitev naših čet. Ena naša zračna flotilja je napadla kraj Poperinghe, kjer se stikajo številne sovražne zveze. V zračnem boju pri Brüggu je bil zbit neki angleški dvokrovnik. Letalci so mrtvi.

Berolin, 21. decembra.

Zapadno Hullucha je zavzel neki nemški oddelek angleški saperski jarek ter je zavrnil ponoči protinapad. Na mnogih točkah fronte živahni artiljerijski boji. Nobenih pomembnih dogodkov.

Potop nemške križarke „Bremen“.

Berolin, 18. decembra. Dne 17. decembra popoldan sta se potopili vsled napada nekega podmorskega čolna mala križarka „Bremen“ in ena spremljajočih jo torpedovk v Vzhodnem morju. Znaten del posadke se je rešil.

Važen vojni svet v Londonu.

„Vossische Ztg.“ poroča iz Stockholma: Glasom zanesljivih poročil se vrši prvi teden januarja v Londonu zopet posvetovanje zaveznikov, katerega se bosta udeležila za Rusijo general Šilinskij in veleposlanik Izvolskij. Sazonov je poslal Izvolskemu posebne carjeve instrukcije, tako da ima londonska misija Izvolskega poseben pomen.

Angleška ekspedicija proti Avstro-Ogrski?

Angleško brodovje mora biti razočarano, da je prišel po uspehu proti podmorskim čolnom v Severnem morju neuspeh v Sredozemskem morju. Omenja tudi načrt ekstremne struje, ki se zavzema za ekspedicijo proti Avstro-Ogrski, ter pravi, da bi tako podjetje lahko uničilo angleško plovstvo in angleške finance.

Turčija proti štirizvezi.

Boj za Carigrad.

Carigrad, 17. decembra.

Dardanelska fronta. V odsekih Anaforta in Ariburnu od časa do časa boji artiljerije. Pri Anaforti je storila naša artiljerija odgovarjajoč na sovražni ogenj, da so sovražni gorski topovi vtihnili, razdejala neko strojno puško ter provzročila v sovražnih taboriščih požar. V odseku Sedil Bahr je neka mina, ki smo jo zažgali na levem krilu dobro učinkovala. Sovražnik je začel naše pozicije z najrazličnejšim orožjem obstreljevati. Naša artiljerija je energično odgovarjala, preprečila nadaljevanje ognja ter prisilila neko sovražno transportno ladjo, ob izlivu Singhindera, da je zbežala.

Angleških vojnih ladij ni nikjer?

Berolin, 19. decembra.

Deli našega brodovja so pretekli teden preiskali Severno morje po sovražniku ter so nato odpluli v Skagerak, da nadzorujejo trgovino. Pri tem so preiskali 52 ladij. En parnik s konterbando je bil zaplenjen. Ves čas ni bilo nikjer videti angleških pomorskih vojnih sil.

Potopljena angleška pomožna križarka.

Berolin, 19. decembra.

Kakor posnamemo iz atenskega časopisja „Hestia“ z dne 27. novembra, je zadela glasom brzojavke grških oblasti na Kreti na grško vlado, neka angleška pomožna križarka, ki so jo vporabljali za zasledovanje podmorskih čolnov, pri otoku Granti, okraj Lassithi na Kreti ob skalo. Ladjo so prepustili svoji usodi, ker se angleškim križarkam ni posrečilo ladje spraviti s pečine.

Silna turška ofenziva ob Dardanelah.

Carigrad, 20. decembra.

Od včeraj se vrše na vseh odsekih fronte besni boji. Naše čete so pričele pri Anaforti in Ariburnu s splošnim napadom. Da odgovori na ta napad, je izvršil sovražnik pri Sedilbahru protinapad, ki so ga naše čete z izredno velikimi izgubami za sovražnika odbile. Naše čete so zavzele važna sovražna oporišča pri Anaforti in Ariburnu. Naš silni artiljerijski ogenj je provzročil v sovražnih vrstah velike izgube. Naši vrli vojaki, ki so že mesece čakali na to ofenzivo, so kazali pri silnih napadih na sovražne strelske jarke občudovanja vredno silo in požrtvovalnost. V kratkem bo dobiti pri Anaforti in Ariburnu samo še sovražne mrtvece.

Pri Anaforti in Ariburnu smo sovražnika pognali popolnoma v beg. Naši vojaki so dospeli pri Ariburnu do morja. Plen je nepregledno velik. Gosta megla je omogočila sovražniku, da je ubežal, in da ni zapustil velikega števila vjetnikov.

Neugoden položaj Angležev v Iraku.

Kakor se avtentično zatrjuje, se je posrečilo turški armadi pretrgati angleško črto pri Kut-el Amari, tako, da je del angleške armade obkoljen od turških čet, drugi del pa Arabci uspešno zasledujejo.

Angleži zapuščajo Galipoli.

London, 20. decembra.

Uradno se razglaša, da so bile vse čete iz zaliva Suvla in Anaforte s topovi in zalogami z uspehom prenešene na neko drugo bojišče.

Carigrad, 20. decembra.

Vest o popolnem porazu Angležev in o dejstvu, da so zapustili odseke Anaforta in Ariburu, se je zvedela tu pozno zvečer ter je izzvala velikansko veselje. Za jutri je pričakovati manifestacij.

Turško poročilo o bojih v Mezopotaniji.

Neka brojavka iz Bagdada poroča: Od 2 angleških monitorjev, ki sta skušala pretrgali turško oblegovalno črto krog Kut-el-Amare se je eden v ognju turške artiljerije potopil, drugi pa je bil prisiljen, da se je umaknil. Izgube Angležev med zadnjimi turškimi napadi cenijo na 1000 mož.

Nemško-turška ofenziva v Mezopotaniji.

Francoski listi poročajo, da so priprave za veliko nemško-turško ofenzivo v Mezopotaniji končane. Von der Goltz paša je baje prevzel vrhovno poveljništvo.

Nemško-turški napad na Egipt.

Lord Kitchener je izrazil mnenje, da se bo nemško-turški napad na Egipt pričel januarja.

Napad Arabcev na Egipt.

Neprestani napadi Arabcev na zapadno mejo Egipta so Angležem, ki so obračali svojo pozornost do sedaj samo na Sueški prekop, močno prekrižali račune. Zlasti presenetljivo je, da so Arabci oboroženi s topovi in strojnimi puškami. Zapadna meja Egipta je odprta črta, samo v Fajumu so Angleži pomnožili obrežne straže. V celoti pa vsa dolga dolina Nila nima obrambe proti vpadom organiziranih Beduinov in se sploh ne da braniti.

Iz Tripolitanije.

Italijanske civilne oblasti v Tripolitaniji so bile z dne 10. t. m. odpravljene ter vsa kolonija podrejena vojaškemu poveljništvu.

Kakor poroča „Giornale d' Italia“ iz Tripolisa, se je posrečilo generalu Ameglio pomiriti kolonijo, ki so jo izgubili Italijani vsed vstaje Senusov na jedni strani, na drugi pa vsled turško-nemških intrig. Pridobil je za Italijo celo vrsto arabskih poglavarjev. Opravičen pa ni pretirani optimizem. Podrobnosti pa pismo iz Tripolisa ne navaja.

Amerika in Avstrija.

Nova ameriška nota.

Reuter javlja iz Washingtona: Ameriška vlada bo izročila dunajskemu kabinetu novo noto, ki pa bo vsebovala le tekst prve note ter zahtevala, da jo Avstrija takoj v polnem obsegu akceptira.

Avstrijski odgovor smatra ameriška vlada za popolnoma nezadosten.

Berolin, 18. decembra.

Zastopnik Wolffovega biroja v Novem Yorku javlja po brezžičnem brzojavu: „Associated Press“ poroča iz Washingtona: Wilson se je z ministrstvom posvetoval o avstro-ogrskem odgovoru na ameriško noto. Od merodajne strani se čuje, da še ni odločeno, kaka bo nova nota, ki jo pošljejo Združene države Avstro-Ogrski. Gotovo je le, da bo nova nota hitro odposlana. Sodi so, da bo nova nota še odločnejše poudarjala vse zahteve, kakor prva, ne bo pa naredila nemogočo nedaljno korespondenco med obema vladama, če ostane Avstro-Ogrska na potu, za katerim se je očividno odločila. Dalje pravi, da žele Združene države dati Avstro-Ogrski vse prilike, da ohrani diplomatično zvezo z Združenimi državami.

Kolonija, 19. decembra.

„Kölnische Zeitung“ javlja iz Washingtona 18. t. m.: Amerikanska vlada namerava poslati Avsto-Ogrski vladi drugo noto. Obče se sodi, da je šla Washingtonska vlada prepaleč in ne ve, kako bi se umaknila. Končna odločitev se ne zgodi, dokler se prezident Wilson začetkom januarja ne vrne z ženitovanjskega potovanja. V poslanski zbornict je bil podan zakonski načrt, ki zahteva bojno ladjo, da bo spremljala prevoz mleka v Nemčijo. Nevolja občinstva zoper angleško surovost, ki hoče preprečiti dovoz mleka za otroke v Nemčijo, postaja vedno hujša.

Ameriška vlada hoče pretrgati diplomatične zveze?

Reuter poroča po ameriških listih: Washingtonski kabinet soglasno odobrava politiko predsednika Wilsona proti Avstriji. Ako Avstrija ne sprejme ameriških zahtev, potem bodo Zedinjene države prtrgale diplomatične zveze.

„Kölnische Ztg.“ poroča s holandske meje: Reuter poroča 15. t. m.: Avstro-ogrski veleposlanik v Washingtonu se je delj časa razgovarjal z državnim tajnikom Lansingom o slučaju „Ancone“. Položaj je zelo napet. Zatrjuje se, da namerava veleposlanik zahtevati svoje listine.

Haag, 19. decembra.

Reuterjev biro javlja iz Washingtona, da ni verojetno, da bi bili stiki z Avstro-Ogrsko pretrgani, dokler se ne zgodi nova izmenjava not.

Ameriško-avstrijska kriza se je ublažila?

„Kölnische Ztg.“ poroča, da si je Amerika svoje prvotno ostro postopanje proti Avstriji premislila ter da se ne bo držala načela aut — aut, kakor je prvotno hotela. Celo sporno vprašanje se bo dalo rešiti na miren prijateljski način.

„Agenzia Stefani“ javlja: Zunanji minister Soninno je sporočil amerikanskemu kabinetu rezultate preiskave, ki jo je uvedla italijanska vlada v zadevi uničenega parnika „Ancona“.

Amerika namerava pretrgati diplomatične stike tudi z Nemčijo?

Wolffov urad poroča iz Novega Jorka: Ameriško časopisje zatrjuje, da bodo Združene države v slučaju, da Avstrija njihove zahteve odkloni, pretrgale diplomatične zveze ne le z monarhijo, temveč tudi z Nemčijo. „Evenigpost“, ki ima zveze z ameriškim kabinetom, poroča iz Washingtona: Amerika v vprašanju podmorskih čolnov ne smatra Nemčije in Avstrije za ločeni stranki, temveč bo sprejela avstrijski odgovor kot odgovor obeh centralnih držav.

K temu poročilu dostavlja „M. N. N.“ oficijozno iz Berolina: Ali je mnenje „Evenigpost“ tudi mnenje ameriške vlade, se da težko presoditi. Res je, da spada „Evenigpost“ med najresnejše ameriške liste. Napačno bi bilo, ako bi presojevali položaj lahkomiselno. Potrebno pa je, da si ohrani nemška javnost napram vsem razburjenim glasovom, ki prihajajo iz Amerike, hladnokrvnost in treznost. Upati je, da se bo dala tudi ta kritična situacija premagati, ako obstoja onkraj morja le količkaj onega čuta odgovornosti, ki vlada v Nemčiji.

Druga ameriška nota Avstro-Ogrski.

Iz Rotterdama poročajo 21. decembra: Drugo washingtonsko noto glede slučaja „Ancone“ bodo danes odposlali. Nota ne stavi termina na odgovor, želi pa, da se monarhija kmalu odloči. Nota v nobenem pogledu ni različna v svojih zahtevah od prve ameriške note, pač pa je njeno besedilo bolj vljudno.

„Kölnische Zeitung“ je mnenja, da nove ameriške note ni več smatrati za ultimatum, da ne zahteva sprejetja zahtev, ali pa prekinjenja zvez, ter upa, da se je odprla pot za mirno rešitev spora.

„Kölnische Zeitung“ pravi, da navaja druga ameriška nota nekatera dejstva, ki jih žele na Dunaju, odklanja pa diskusijo spororočil. Nota vidi v uradnem poročilu avstro-ogrskega mornariškega poveljništva zadostno podlago za svoje zahteve. Glasom tega poročila je bilo dognano, da je bila „Ancona“ torpedirana, ko so bili še potniki na krovu. To priznanje zadostuje, nadaljna potrditev s strani častnikov ali drugih preostalih ni potrebna.

„Holandski listi poročajo iz Washingtona: Wilson in Lansing odklanjata vsako diplomatično diskusijo o aferi „Ancone“. S tega stališča je koncipirana tudi odposlana druga nota. Ameriški krogi upajo, da jo bo Avstrija sprejela.

Izročitev druge amerikanske note.

Z Dunaja poročajo: Amerikanski veleposlanik Penfield je izročil v torek dunajskemu kabinetu novo amerikansko noto.

Angleško gospodstvo v Indiji.

Neprenehoma se ponavljajoči revolucijonarni nemiri v Indiji, v deželi, iz katere Anglija izsesa vsako leto milijone, nam dajejo povod, da si angleško kulturno delovanje v Indiji pogledamo nekoliko bližje. Prišli bomo do zaključka, da si je Anglija v Indiji kaj dobro umela utrditi svojo imperijalistično in kapitalistično stališče. V dosego svojega namena je začela pri indijskem kmetu, ki že prej ni dobro živel, ki pa sedaj pod angleškim gospodstvom naravnost umira lakote.

Indijski poljedelec, iz katerega izstisne angleška vlada vsako leto milijonski tribut, da se še bolj kupiči premoženje angleških bogatinov, pač nima upanja na rešitev. Najmanjša nesreča mu vzame še to, kar ima, njegov dom, njegovo zemljo. Nekdaj je bila zemlja last one vaške občine, kateri je kmet pripadal. Toda Angleži so uvedli zakon, ki omogoča prisilno razlastitev vaškega polja, za slučaj davčnih zaostankov. Zemlja je postala osebna last, oderuh jo je lahko odvzel kmetu potom prisilne razlastitve. Angleška sodišča niso niti najmanje ščitila nesrečnega posestnika pred oderuštvom. O tem nam poda kaj jasno sliko M. Inveruty, ki piše l. 1858: „Vsa sodišča so popolnoma na strani marvarija (izposojevalca denarja), ki ume kaj dobro izkoriščati to okolnost v svoj dobiček. Razmerje obeh strank torej ni ono dolžnika in upnika, marveč proti goljufivemu in od sodišča kritemu marvariju stoji onemogel kmet, ki je podpisal dokumet, čigar vsebina mu ni znana in ki je brez moči proti tožniku.“ Na ta način preide mnogo zemlje v roke nekmetovalcev in oderuhov, ki jo zopet oddajajo v najem in ki najemnika pritiskajo do skrajnosti. Leta 1882. do l. 1888. se je prodalo v Pendšabu 168.885 okrov, od katerih je prešlo ničmanj kakor 44.176 okrov v roke oderuhov. Pa to število še dolgo ne poda jasne slike zadolženja, ker smatra oderuh za bolj praktično, da pusti prezadolženega kmeta še na posestvu, ki mu donaša nekako rento in mu obrestuje denar po 37 odstotkov. Poleg tega so pa razmere še najboljše ravno v Pendšabu, kjer niso še docela izginile vaške občine. Občine so tudi poizkušale z nakupom kmetij zadolženih soobčanov iz občinskih sredstev obdržati svojo zemljo. A s tem so razpad le nekoliko zadržavale, preprečiti ga pa niso mogle.

Če je kmet izgubil svojo zemljo, potem mu ni preostajalo drugega, kakor da je životaril kot kali, kmetski dninar ali potovalni delavec, ako ni hotel umreti lakote, katero veselje pa si tudi lahko privošči kot kali. Mezda poljedelskih delavcev je namreč l. 1884. znašala 15 K 60 vin. polletno, sedaj baje 29 K 12 vin.

Posledica te brezstidne izkoriščevalne politike je bilo neverjetno obubožanje, potem epidemije in izumiranje vsled lakote. Indija je doživela strašne lakote, katerih pred angleškim gospodstvom niti poznala ni. Takrat so kmetske občine nalagale nekake rezerve za slučaj slabe letine. Kmet, ki ni bil več v zvezi vaške občine in ki ga je oderuh pritiskal, ni mogel tega storiti. V slučaju slabe letine je pač moral umreti za lakoto. Vlada mu ni pomagala — raje nasprotno. To se je pokazalo ob strašni lakoti l. 1866. V enem letu je umrlo samo v provinci Orisa nad milijon Hindov vsled lakote. Navzlic temu so poizkušali napolniti državne blagajne na ta način, da so prodajali živila po neizmerno visokih cenah onim, ki so lakote umirali. Ta strašna katastrofa je prisilila celo angleški parlament, da je pričel brskati po vzrokih. Našel jih seveda samoposebi umevno — ni.

Naposled v letu 1879. so se odločili za šepavo odredbo. Ustanovil se je nekak varstveni zaklad, ki naj bi se polnih z nalašč v to svrho naloženim davkom, znašajočim na leto eden in pol milijona funtov šterlingov. A usoda tega zaklada je tipična za angleško gospodstvo v Indiji. Komaj se je ustanovil, pa ga je pograbila vojaška stranka, da pokrije žnjim stroške za obmejne boje.

Potem se je leta 1885. poizkušalo zakonitim potom zabraniti zemljiškim posestnikom v Bengaliji, da bi ubogega indijskega kmeta izsesavali še bolj kakor dozdaj. Bengal Tenancy Act naj bi kmeta ščitil pred samovoljnim povišanjem najemnine. S povišanjem najemnine so indijski semindarji namreč poizkušali odvaliti zemljiški davek iz svojih ram na kmeta.

A vsi ti ukrepi niso mogli nič koristiti, dokler je Anglija iz te nesrečne dežele, čigar prebivalstvo obstoja večjidel le iz najrevnejših poljedelcev, letno iztisnila 700 do 800 milijonov kron. Zato se pa razmere tudi še do danes niso izpremenile. Slejkoprej Anglija izkorišča indijskega kmeta kar največ mogoče in tudi danes umira indijski kmet lakote kakor prej. Leto za letom se pojavljajo lakote in ob vsaki se čimbolj izpozna način angleškega vladanja v Indiji. Leta 1900. je vladala strašna lakota, a angleški vladi ni prišlo na um, da bi bila jemala ozir pri plačevanju zemljiškega davka. Nasprotno, tudi ob čusu najhujše lakote je morala Indija plačevati svoj navadni tribut.

Da se pa varuje vsaj zunanji ogled, so Angleži zatrjevali, da bodo uveljavili reforme in izdali so zakon Punjab Alenation Act, ki prepoveduje vknjižbo na kmečka posestva in prodajo kmečke zemlje na korist drugih stanov. Mogoče bi bilo izboljšanje, če bi ne bilo zavisno od dobre volje davčnih oblasti. Ali ko je Anglija poteptala stare socijalne pravice Hindov ter pouzročila in podpirala oderuštvo, je spravila kmeta v odvisnost fiskusa in uradnikov, ali z drugimi besedami, postavila ga je pod varstvo njegovih neposrednih izsesevalcev. Da ta zakon ne bo odpomogel mizeriji, je očividno.

Da je angleško gospodstvo edino krivo lakote in uboštva v Indiji, je najboljši dokaz razlika v razmerah, ki obstojajo v pokrajinah pod neposrednim angleškim gospodstvom in v takozvanih Native States, v katerih vladajo še domači knezi pod angleškim nadzorstvom. V domačih provincijah je prebivalstvo mnogo premožnejše. Dasiravno so tukaj davki višji, prebivalstva vendar tako ne tlačijo. Ne glede na to, da je prebivalstvo premožnejše, se davki tako kruto ne iztirjavajo. Tako naprimer se pusto in slabejše zemljišče obdavči le z osminko predpisanega davka, v slučajih slabih letin pa se ali ves davek odpiše ali pa se plačuje le neznatna svota. Redno se ponavljajoča lakota je tam nepoznana in iz preostankov se plačujejo vsa javna dela. Zatorej pa tudi ni človeka, ki bi se preselil iz teh Native States v angleške province. Pač pa se nasprotno dogaja prav mnogokrat. Primera glede števila prebivalstva nam to jasno dokazuje. Leta 1911. je bilo razmerje sledeče:

Angleška Indija	Prebivalstvo v milijonih	Letni dorastek v odstotkih	Letni dorastek v milijonih
od teh	315	0·7	2
Angleška posest .	244	0·52	1·24
Domače države .	71	1·26	0·84

Letni dorastek je torej v domačih državah v razmerju skoraj dvojno tako velik kakor v angleških. To pa ni morda posledica preseljevanja, ampak posledica dejstva, da je v angleških pokrajinah število smrtnih slučajev vsled epidemij in lakote neznansko poskočila, dočim je v domačih državah razmeroma nizko. In skoraj bi človek rekel, da je še vedno boljše živeti pod orijentalskim despotizmom kakor pod angleško vlado!

Zatorej se pa tudi vedno in vedno ponavljajo nemiri, posebno še sedaj, ko so Angleži doživeli prav občutni poraz v Mezopotamiji. Iz Lugana poročajo, da slika neki potnik, ki je ravnokar dospel iz Indije, globoki vtisk, ki so ga napravili angleški porazi v Indiji. Zaman skušajo Angleži prikriti svojo nesrečo. Zlasti pri Hindih je ugled Angležev zelo trpel. Vsak čas se dogajajo v Kalkuti atentati na policijske uradnike, vendar pa v južni Indiji še ni ničesar opaziti o kakem večjem vstaškem gibanju proti Angležem, dasiravno store izobraženi Indijci vse, da bi dobili ljudske mase na svojo stran. Iz Amerike, kjer obstoja tajna indijska organizacija, sta dospeli dve ladji z orožjem in municijo. Eno tako ladjo so Angleži v Bengalskem zalivu potopili, druga ladja je svoj tovor izkrcala. Zaradi prepovedi izvoza je mnogo pokrajin ugonobljenih. Namesto nemške trgovine se razvija sedaj japonska trgovina, ki prinaša na trg isto blago, ki je je oddajala prej Nemčija.

Velike skrbi dela Angležem položaj na severu, kjer sta, kakor se da sklepati iz raznih znakov, Pendžal in Kabul vstala proti angleškemu gospodstvu. Zdi se, da stoje stvari tudi v Afganistanu za Angleže slabo. Angleška vlada ne pusti skozi prav nobenih poročil, vendar se da sklepati iz dejstva, da pošiljajo neprestano mnogo čet proti severu, da se godi tam nekaj, kar za Angleže ni dobro. Baje se je izrazil podkralj, da bo Angliji lahko obračunati z Afganistanom, samo če se ji posreči emira v Afganistanu do konca evropejske vojske zadržati.

† Praporščak Andrej Suhadolnik.

Al' prijat'lja sem nazaj —
nikdar več ne bo! . . .

Junaško braneč goriško slovensko ozemlje, ta rajski kraj ljubljene naše domovine, je pal že mnogokateri junak. In tako je hotela usoda, da si dal za vladarja in dom tudi Ti, dragi nam Andrej, najdražje, kar si imel: cvet svojega življenja — svojo srčno kri.

Kratko je bilo Tvoje življenje; zakaj v cvetju mladeniških let, star komaj 27 let, si omahnil v prezgodnji grob. Rojen tam na Jezeru pri Greserjih si se odločil po končanih študijah, da posvetiš svoje moči učiteljskemu stanu. Šolska mladina in ljudstvo v Razdrtem na Notranjskem, v Postojni in v Kranju so poznali Tvoje blagotvorno delo v učilnici. Postojnski in kranjski čitalniški gledališki oder in pevska zbora pa učiteljski kvartet v kranjskem okraju so Te šteli med najodličnejše svoje člane. Ob vsakem prostem času sta bila klavir in petje Tvoja domena. Učiteljstvo Te je spoštovalo kot iskrenega, blagega in vzornega naprednega tovariša. Kdor Te je poznal bližje, kdor je izpoznal zlasti Tvoje blago srce, Temu ne moreš in ne prideš iz spomina. Kako prisrčno — nedolžen je bil samo Tvoj smeh, ki je nežno in tajno objel duše in na mah priklenil nase množico znancev in prijateljev!

In ko je klical lani cesar svoje zveste sine, da mu branijo domovje in prestol, si bil tudi Ti izbran, da zavzdigneš meč in greš nad zahrbtnega sovražnika. Pa prešibke so bile Tvoje telesne sile, da bi kljuboval vsem težkim vojnim zahtevam. V strelskih jarkih si se prehladil in nevarno zbolel za legarjem. Še ni mesec dni, ko si prihitel po delnem okrevanju med nas, menda v slutnji, da se posloviš še enkrat od ljubega Ti kraja. Kdo bi si mislil, da smo Ti takrat zadnjič segali v prijateljske roke. Šel si kot vojak in junak nazaj na prvotno odkazano mesto. Tam za laškim gričem pa so zagrmeli topovi in zašumele so granate in šrapneli v grozno bojno žalostinko. Med drugimi si pal kot c. in kr. rezervni praporščak, bojujoč se z vso ognjevitostjo na čelu svojega voja, tudi Ti. Bogato je bilo tvoje delo v šoli, še bogatejše pa zunaj na bojnih poljanah. Bodi torej oboje blagoslovljeno!

Naše nagrobnice ne morejo in ne segajo ob vznožje Dobrdobske visoke planote, pa naj Ti v počeščenje in slovo prepevajo iz dobrdobskih gajev in logov drobni ptički nedolžne melodije in mile pesmi, ki si jih tako zelo ljubil. Ob spominu na Te, dragi in blagi nam Andrej, se bo mnogokdaj porosilo naše oko — pa saj si vreden naših solzâ! *V. R.*

DNEVNE VESTI.

Odlikovanja v cesarski rodbini. Nadvojvoda Henrik Ferdinand dragonskega polka št. 6. je bil za izredne zasluge pred sovražnikom odlikovan z Najvišjim pohvalnim priznanjem. — Nadvojvodinje de los Dolores Beatrix, Marija Immaculata in Margareta so bilo v priznanje posebnih zaslug za vojaško sanitetno strežbo v vojni odlikovane s srebrno častno medaljo Rdečega križa z vojno dekoracijo.

Cesar je izrekel v posebnem lastnoročnem pismu hvaležno priznanje nadvojvodi Karlu Štefanu za njega zaslužno in uspešno delovanje kot protektor vojne oskrbe in zlasti za vzorno osebno brigo, ki jo nadvojvoda posveča akciji za umetne ude in pa oslepelim vojakom.

Hrvatski sabor se je dne 20. decembra dopoldne drugič sestal. Poslanci, ki so bili vpoklicani v vojake in so dobili za zasedanje dopust, so prišli v uniformah. Predsednik je naznanil, da se mudi poslanec Hinkovič že 2 leti zunaj Hrvatske in ne izvršuje dolžnosti svojega mandata. Zato se smatra njegov mandat na podlagi § 9. poslovnega reda za ugasel in se pozivlja vlada, da razpiše v okraju novo volitev.

Iz seje deželnega odbora. Pred prehodom na dnevni red se izreče g. deželnemu glavarju in rodbini iskreno sožalje cele dežele nad junaško smrtjo sina g. poročnika Ivo Šusteršiča. — Dovolijo se sledeče podpore, oziroma darila: domačemu 27. domobranskemu pešpolku 2000 kron, za božičnico ranjencem v vseh deželnih bolnišnicah 3000 kron, v isti namen garnizijski bolnišnici 500 kron, za cigarete prostovoljnim strelcem, odhajajočim na na fronto 200 K. Posredovalnici za goriške begunce 1000 kron. — Dovoli se izdajo posebnega vojnega znaka z deželnim grbom, čigar čisti dohodek je namenjen vojni oskrbi, društvu „Rdečega križa“ in zakladu za preskrbo kranjskih vojnih vdov in sirot. — Potrebnim gasilskim društvom se zagotove primerne podpore, katere za slučaj takojšnje potrebe lahko eskontirajo pri domačih denarnih zavodih. — Deželni vinarski zadrugi se dovoli potreben kredit za nakup vina.

Brambni ščit. Božični prazniki so, kako lepa prilika se nam nudi, da podarimo za praznike mal dar potrebnim. Vsak mimoidoči naj zabije za praznike en žebljiček in če tudi v najmanjšem znesku v brambni ščit in podaril bo najpotrebnejšim. Z zavestjo bo šel vsak domov, da je položil mal dar na oltar domovine in da bo z darovanim zneskom olajšal gorje in bedo onih, ki so zgubili najdražje.

Zahvala. V spomin na junaško smrt svojega sina dr. Janko Šavnika, je podaril preblagorodni gospod cesarski svetnik Karol Šavnik podružnici „Rdečega križa“ v Kranju znatno vsoto 100 K. Za ta velikodušni dar, ki se porabi v prid božičnici ranjencem v kranjski vojaški bolnici in se je izročil damskemu odboru v Kranju, se izreka plemenitemu darovalcu najtopljejša zahvala. Podružnica „Rdečega križa“ v Kranju.

Dijaška kuhinja v Kranju. Imena cenjenih darovalcev od 16. oktobra do vštevši 22. decembra 1915: Viljem Požgaj iz Kranja K 1·—; duhovni svetnik in župnik Jernej Ramoveš v Poljanah K 100·—; Matevž Barle, posestnik v Lužah 100 kg krompirja = K 8·—; inženir Franc Emmer K 40·—; mestna občina v Škofji Loki K 50·—; profesorski zbor v Kranju za oktober K 7·—, za november K 12·— in za december K 7·—; kranjski meščani, kot redni prispevek za več mesecev skupaj K 453·20; ga. Apolonija Verbič iz Ljubljane namesto venca na krsto pok. dr. Janko Šavnika K 30·—; gdč. Katinka in Franja Jugovic namesto šopka na krsto pok. sorodnika, nadporočnika dr. Janko Šavnika K 10·—; volilo rajne Marije Cankar po g. nadučitelju Fr. Luznarju K 90·—; Franc Luznar, nadučitelj na Primskovem K 10·—; ga. Anto-

nija Bajželj namesto šopka dr. Janko Šavniku K 6·—; prof. dr. Vl. Herle namesto šopka dr. Janko Šavniku K 5·—; „Laški fovš“, denar od dveh neimenovanih K 2·20. Vsem cenjenim podpornikom se odbor tem potom uljudno zahvaljuje in prosi, da ohranijo še nadalje blagohotno naklonjenost „Dijaški kuhinji“, tudi sedaj v teh hudih in izvanrednih časih.

Božičnica za ranjence v tukajšnji c. in kr. rezervni bolnici Zavidovič se vrši danes popoludne ob 2. in zvečer ob 6. uri.

Izkaz božičnih daril za naše vojake na bojnem polju, nabranih v mestu Kranju. J. & A. Majdič, J. Puppo, Karl Šavnik, „Merkur“ Peter Majdič, Franc Crobath, Ivan Savnik, Ivan Rakovc, Jernej Kušlan, Ana Merk, Knjigarna Ilirija, dr. Ed. Šavnik po 20·— K; A. Koblar 12·— K; Ferdinand Folak, Josip Logar, Edvard Dolenz, Janko Sajovic, Josip Likozar, Ivanka Colnar Anderwald, Marija Likozar, Edmund Kotzbek, Ferdinand Hlebš, Jos. Kovač, Rajko Marenčič, Urbanc F., Omersa-Berjak, Adamič Anton, Rudolf Kokalj, Magda Rant, Karl Pollak po 10·— K; sodnik Oskar Dev je izročil 10 K kot poravnalni znesek v kazenski zadevi Petrovčič zoper Žavbi; Mar. Mayr 8·— K; A. Šinkovec, A. Šlamberger, Rud. Jeglič, dr. Val. Štempihar, A. Rohrmann, Jos. Golob, Ciril Pirc po 5·— K; B. Bloudek, Karl Schindler, Rudolf Rus, Valentin Levičnik, Štefan Lubeinschegg, L. Krenner, Ana Polak po 4·— K; Pučnik K., Marija Rakovc, Ivan Volčič, Franc Krenner po 3·— K; Frani Čenčič, P. Bizjak star., C. Pogačnik, Marija Steinbauer, Mavril Mayr, Marija Prevc, Helena Kosec, Neža Petrič, Leopoldina Matiašič, Marjeta Seršen, K. Geiger, Marjeta Česen, O. Jäger, F. Jezeršek, Z. Krajnc, J. Pogačnik, Josip Repič, dr. Edvard Globočnik, R, Mlejnik, Iv. Kovačič, Pavšlar, Jernej Mihelič, A. Korošec, Mihael Osterman, Marija Kavsek, Marija Hübl, M. Kokalj, Josipina Kump, Jekovc Ur., Ovčjak, J. Hafner, Anzelc, Šmigovc Viktor, Val. Aljančič po 2·— K; F. Majdič, M. Pečnik, Lukeš, J. Šink, K. Birk, G. Veit, J. Rozman, A. Ručigaj, J. Šumi, M. Bedenk, J. Jezeršek, Ivanka Rabič, Ivan Potočnik, Manca Čadež, Ivan Žager v. p., M. Pavšlar, A. Šumi, A. Gogala, Matija Golob, Ivanka Bajd, Badiura Friderik, Karl Bratuša, O. Dev, Amon Mihael, E. Exler, I. Kummer, Štefan Plut, Ivan Schwarz, Sirc Marija, Marija Premerstein, Cornelija Orehek, Alojzij Soklič, Ravnahrib, Lampe, Francka Križaj, Barbara Švare, Ivan Kosiša, Vovnik Matija, A. Završnik, A. Malenšek, M. Jezeršek, Rad. Ullrich, Jos. Bučar, Jakob Zupan, Tr. Gogala. Frančiška Ovin, Engelman Anton, Marija Šumi, Gorjanc, Janko Engelman, Ivan Zupan, Marija Bukovnik, Marija Pintar, Josip Ahlin, Mešek, Grošelj, Čelik, Fajfar, Završnik Albina, Pernič Franca, Pavla Babič po 1·— K; Goričnik 60 vin.; Kocmur Blaž, Bajt, Verbič po —·50 K; Valentin Makuc —·40 K. Skukaj 626·50 K.

Izkaz milih darov za naše vojne vjetnike na Ruskem, nabranih v mestu Kranju. Ferdinand Polak J. & A. Majdič, „Merkur“, Ana Merk, Franc Berjak, Edvard Dolenz, Rajko Marenčič, Franc Crobath, Janko Sajovic, Josip Logar, Josipina Puppo, Ivan Savnik, Ivan Rakovc, Karl Pollak, Karl Šavnik, Vinko Majdič, Rudolf Rus po 10·— kron; Ivan Potočnik 6·— K; Jos. Likozar, Marija Likozar, Ilirija, Aton Koblar po 5·— K; Franc Kuralt, Franc Ks. Sajovic po 4·— K; Fani Hlebš, Jernej Kušlan, Leopoldina Krenner, Ivanka Rabič, Ivan Volčić, Karl Schindler, Mavril Mayr, Marija Mayr, Konrad Pučnik, Feliks Urbanc, Kovač J. Franc Jezeršek, Janez Jezeršek, dr. Štempihar, A. Zupanc, Ana Bernot po 2·— K; Marija Pečnik 1·20 K; Marjeta Česenj, Cecilija Pogačnik, Janko Roba, Marija Prevc, Ivanka Šnajder, Antonija Gogala, Marjeta Seršen, Marija Omersa, Matija Golob, Marija Geiger, Karl Windischer, Josipina Šink, Jernej Ručigaj, Pavel Bizjak star., Marija Šumi, Uršula Jekovc, Marija Eržen, Franja Zeleznik, Anton Šinkovenc, Benedik, Marija Jezeršek, M. Globočnik, Marjana Kne, Ivan Levičnik, Franja Pernič. Frančiška Kosiša, Barbara Švarc, Marija Žebre, Matija Vovnik, A. Završnik, A. Malenšek, Val. Aljančič, Radojka Ullrich, Karl Bratuša, Jela Vilfan, Marija Korošeč, A. Fajfar, Završnik Albina, Alojzij Soklič, Jernej Mihelič, Zinka Miklavčič, Manca Kern,Ivan pl. Premerstein, Marija Sirc, Marija Premerstein, Franc Lukeš, Ivanka Kokalj po 1·— K; Marija Rakovc, J. Bedenk, Gorišnik, Neža Zupan po —·60 K; Marija Hübl —·40 K. Skupaj 287·— K.

Vpoklic črnovojniških letnikov 1870 in 1871 ter 1865, 1866 in 1867. Prihodnje dni izidejo uradni razglasi, ki bodo pozvali pri prebiranju potrjena črnovojniška letnika 1870. in 1871. na dan 17. januarja 1916. pod orožje, črnovojniške letnike 1865., 1866. in 1867. pa na dan 21. januarja 1916. Najstarejše letnike bo vporabila vojna uprava do nadaljnih odredb za službo v zaledju jn v etapnih prostorih, mlajši letniki pa pridejo najbrže na fronto. Da se morejo najstarejši letniki vporabiti v službi za bojnimi frortami, je potrebno, da se mlajši vojaki, ki opravljajo dosedaj te službe in ki so sposobni za bojno službo odpokličejo na bojišča. Ta izmenjava zahteva seveda precej časa. Na najstarejše letnike se bo vojaška uprava tudi sicer bolj ozirala in glede odpusta iz važnih gospodarskih ozirov postopala manj rigorozno, kakor pri ostalih črnovojnikih. Vpoklicani črnovojniki se morajo na naznačeni dan javiti pri pristojni vojaški (črnovojniški) oblasti najpozneje do 11. ure dopoldne.

Podpora potrebnih rodbin vpoklicancev pri preselitvi iz Ogrskega v Avstrijo. Vsled odredbe kr. ogr. domobranskega ministra se bodo svojci onih ogrskih ali avstrijskih državljanov, ki so vsled mobilizacije odrinili iz ozemlja dežel svete ogrske krone v vojno službovanje, ako so se potem preselili iz Ogrskega v Avstrijo ozir. Bosno in Hercegovino, na njih prošnjo v slučaju upravičnosti v njih prejšnjem rednem bivališču sprejeli v zaznambo ter se jim bode podpora po pošti nakazala. Ako so pa že pred preselitvijo v svojem prejšnjem bivališču prejemali podporo, ki se jim je vsled proselitve ustavila, se jim bode ustavljena podpora od dneva ustavitve zopet izplačala.

Prepovedan semenj. Zaradi kuge slinovke je prepovedan semenj (za vse vrste živali), ki bi se moral vršiti 28. decembra v Dolu v kamniškem okraju. Kramarski semenj je ta dan dovoljen.

Prodaja mesa. C. k. deželna vlada je dovolila prodajati meso dne 24. in 31. decembra 1915. Obrtno oddajanje mesnih jedil pa ostane prepovedano.

Poštne spremnice. Glasom odloka trgovinskega ministrstva se ima do nadaljnega v vsem tuzemskem poštnem prometu pridati vsakemu zavitku po ena poštna spremnica.

Dopisnice (razglednice) s slikami mest, delov mest, krajev, pokrajin, vojaško važnih predmetov, prometnih in ljudsko-gospodarstvenih naprav, posebno znamenitih stavb in spomenikov države se ne pripuščajo več v inozemstvo. Take dopisnice (razglednice) se bodo zasegle in vpošiljatelju vrnile.

Nič pismenih čestitk. Naravno je, da ima cenzurni urad že s pregledovanjem navadnih pisem čez glavo dela. Zato je želeti, da bi se letos opustilo ali saj skrčilo dopošiljanje pismenih čestitk za božične praznike in novo leto.

Božični promet na južni železnici. Južna železnica naznanja, da vsled obstoječih izvanrednih razmer in ker se rabi njen obratni matrijal drugodi, bo mogla poskrbeti za osebni promet, ki je o Božiču navadno velik, le v omejeni meri, na kar se občinstvo opozarja. Potniki naj se preskrbijo z gorko obleko, da se bodo mogli v slučajih nezadostne kurjave, varovati pred mrazom.

Ponarejanje živil. C. kr. pravosodno ministrstvo je na prošnjo c. in kr. poveljstva j. z. fronte izdalo na vsa civilna kazenska sodišča ukaz, s katerim se tem sodiščem naroča, da naj najbližjemu vojaškemu ali etapnemu štacijskemu poveljstvu naznanijo vse pravomočne obsodbe radi ponarejanja živil in sicer tudi takrat, če se ponarejanje ni kaznovalo kot prestopek zakona o živilih, ampak kot goljufija, dalje vse pravnomočne obsodbe radi izdelovanja in razpečavanja zdravju škodljivih živil. Na podlagi tega ukaza je zaukazalo c. in kr. poveljstvo j. z. fronte naslednje: I. Vojaška in etapna štacijska poveljstva v območju vojaških poveljstev Gradec in Inomost je pozvati, da od civilnih kazenskih sodnij naznanjene obsodbe sporočijo tistemu vojaškemu poveljstvu, kjer imajo svoj sedež. 2. Ta vojaška poveljstva morajo tistim osebam, v katerih gospodarstvu se je storil ta pregrešek, takoj odtegniti kot delavne moči prideljene vjetnike. 3. Vojaška poveljstva morajo na ta način zaznane primere ponarejanja živil, izdelovanja in razpečavanja zdravju škodljivih živil, naznaniti vodilnim etapnim poveljstvom svojega območja. To poveljstvo — kakor tudi vsa druga poveljstva in vojaški zavodi ne smejo več izročiti obsojenim osebam dobav za vojaštvo ter tudi ne nakupovati pri takih osebah. Vojaške osebe iz takih gospodarstev, ki so iz rodbinskih ozirov na dopustu, se morajo takoj vpoklicati.

Maksimalne cene za pitane prašiče. Deželna vlada razglaša v sporazumu s c. in kr. 5. armadnim etapnim poveljstvom z veljavnostjo za celo deželo Kranjsko, da se pri trgovanju s pitanimi prašiči s težo več nego 150 kg ne sme prekoračiti cene 3 K 70 v za 1 kilogram žive teže. Ta odredba dobi moč z 22. decembrom. — Za prašiče z manj kakor 150 kg žive teže velja seveda še vedno stara maksimalna cena 2 K 70 v.

Najvišje cene za svinjski špeh in svinjsko mast. C. kr. deželna vlada je določila za prvo razdobje, ki se prične 16. decembra 1915, te-le najvišje cene: I. Kadar predaja izdelovalec svinjski špeh prekupcu, sme biti najvišja cena za 100 kg čiste teže naslednje navedenih vrst špeha: Za namizni špeh (soljen in nesoljen) 650 K; za hrbtni špeh (soljen in nesoljen) 703 K; za sirov špeh, soljen, 639 K; za prekajen sirov špeh 690 K; za prekajen namizni špeh 702 K; za prekajen hrbtni špeh 759 K; za neprekajen špeh v kosih 671 K; za prekajen in papriciran špeh v kosih 724 K; za oparjen špeh 724 K; za desertni špeh 800 K. — II. V nadrobni prodaji, to je, kadar se neposredno prodaja porabniku, bodisi, da prodaja izdelovalec ali prekupec, sme znašati najvišja cena za 1 kg čiste teže naslednje navedenih vrst špeha in masti: Za topljeno mast (zabelo) 7·88 K; za nestopljeno mast (salo, trebušno mast) 7·60 K; za sirov špeh, soljen ali nesoljen, 6·52 K; za namizni špeh, soljen ali nesoljen, 7·08 K; za hrbtni špeh, soljen ali nesoljen, 7·64 K; za prekajen sirov špeh 7·52 K; za prekajen namizni špeh 7·64 K; za prekajen hrbtni špeh 8·24 K; za prekajen špeh v kosih 7·28 K; za prekajen in papriciran špeh v kosih 7·88 K; za oparjen špeh 7·88 K; za desertni špeh 8·72 K. — Cene za prihodnja mesečna razdobja se bodo pravočasno določile.

Nakup bakrenih predmetov od patrijotične vojne nabiralnice kovin. Uradno se objavlja, da je patrijotična vojna nabiralnica kovin pripravljena kupiti bakrene predmete vsake vrste (zlasti tudi cerkvene pavke, bakrene kupole, bakrene strehe), da pa zamore plačevati za kilogram čistega bakra le rekvizicijsko ceno 2 K 35 v, oziroma 2 K 55 v. Prodajalci naj svojo pismeno ponudbo z natančno označbo predmeta po številu in teži naslovijo naravnost na c. in kr. vojno ministrstvo oddelek 7, patrijotična vojna nabiralnica kovin in naj predmete vpošljejo naravnost na skladišče patrijotične nabiralnice kovin na Dunaju V., Margaretengürtel 3. Tam se bo dognala teža čistega bakra in potem se bo na to odpadla cena nakazala od patrijotične vojne nabiralnice kovin.

Prijazna obetanja. „N. Fr. Pr.“ poroča, da se vrše na kompentenih mestih posvetovanja glede premembe predpisov za mletje žita. Dalje pravi, da bo po Novem letu koruza že zmleta in da bo neizogibno primešavati drugi moki koruzno moko. Sodi, da se bo povprek primešavalo 50 odstotkov koruzne moke. Tudi se uvažuje, če naj velja še dalje sedanja določba, da se sme na nan za osebo porabiti 280 gramov kruha ali 200 gramov moke, ali naj se ta množina kruha in moke za osebo zmanjša.

ZADNJE VESTI.

Na francoski fronti boji ob Hartmannsweilerkopfu.

Berolin, 22. decembra.

Francozi so popoldne napadli z močnimi četami naše pozicije ob Hartmannsweilerkopfu in ob Hirzsteinu, severno od Wattweilerja. Posrečilo se jim je vzeti vrh Hartmannsweilerkopfa, ki je bil seveda glasom oficijalnih poročil že od konca aprila v francoskih rokah, in majhen kos jarka ob Hilsenfirstu. Del izgubljene pozicije smo danes dopoldne že zopet osvojili. Neki napad na Metzeral se je ponesrečil pred našo pozicijo. Na ostali fronti pri meglenem vremenu in v snežnih zametih samo malo bojnega delovanja.

* * *

Pol milijona novih vojakov za Solun.

Berolin, 21. decembra. „Vossische Ztg.“ javlja preko Amsterdama: Vojni svet četverozveze je sklenil izkrcati v Solunu pol milijona vojakov in sicer 200.000 Francozov ter 300.000 Angležev.

Angleži izkrcavajo čete v Kavali.

Milanski listi javljajo iz Aten: V Kavali so se izkrcale angleške čete.

Izkrcanje ruskih čet na bolgarski obali?

Iz Bukarešte poroča „N. Fr. Pr.“: Vse kaže, da pripravljajo Rusi izkrcanje svojih čet ob bolgarski obali.

Iz Bukarešte se nadalje poroča: Iz Balčika je bilo videti včeraj 30 ruskih transportnih ladij. Zdi se, da se hočejo Rusi izkrcati pri Ekrenah. (Ekrene so majhno bolgarsko pristanišče med Balčikom in Varno ob Črnem morju).

Zasedanje bolgarskega sobranja.

Sofija, 22. decembra. Sobranje je sklicano k zasedanju na 27. december.

Predstoječa važna izjava grške vlade.

Iz Aten poročajo: Več politikov, ki imajo dobre zveze z Gunarisom, izjavlja, da bo grška vlada v najkrajšem času objavila izjavo, da priznava centralnim državam na grških tleh iste koncesije, kakor jih zahteva za sebe četverozveza.

Šebeko pri romunskem kralju.

Bukarešta, 21. decembra. Kralj Ferdinand je sprejel ruskega delegata Šebeka v posebni avdijenci.

Politični krogi pripisujejo intervenciji ruskega delegata Šebeka velik pomen. Govori se, da hoče pridobiti Šebeko pomoč Romunije za Srbijo ter da je predložil romunski vladi tozadevne predloge. Bratianu pa teh predlogov ne namerava akceptirati ter je izjavil, da hoče Romunija ostati nevtralna.

Romunija in četverozveza.

Iz Bukarešte poročajo: V Jassy izhajajoča „Opinione“ javlja: Romunska vlada je četverozvezi izjavila, da ostane tako dolgo nevtralna, dokler ne postavi ententa na Balkanu vsaj pol milijona broječo armado.

V nedeljo so praznovali v Bukarešti god carja Nikolaja na slovesen način. Službe božje so se udeležili tudi Batianu z mnogimi ministri ter nekaj poveljujočih romunskih generalov.

Spomin na poprtnjak.

(Priobčil nadučitelj Fran Gros).

V prvi polovici 19. stoletja so Slovenci le malo poznali jaslice in božično drevesce, pač pa je bil v navadi „poprtnjak“, ki je danes izginil skoro docela.

V drugi polovici 19. stoletja se čim pogosteje pojavljajo jaslice in božično drevo, in sicer prve pri ubožnejših mestnih slojih ter polagoma tudi na kmetih, drugo pa pri premožnejši mestni gospodi. Tako n. pr. je v Kranju še v spominu ohranjena dijaška gospodinja, Andolšekova Micka l. 1858. nam dijakom prvič postavila jaslice v Kranju. Prvo božično drevesce pa sem videl l. 1859. pri tedanjem okrajnem glavarju Josipu Derbiču v Kranju.

Poprtnjak, kakršen je v vsi svoji mikavnosti še danes jako priljubljen po naši krasni Belokrajini, je pri nas na Gorenjskem pozabljen skoraj popolnoma. Radi tega sem se odločil, da to krasno pomembno in v nabožnem oziru globoko v srce segajočo šego naših pradedov popišem nekoliko natančneje na podlagi lastnih doživljajev izza mladih let v svojem rojstnem kraju v Goričah nad Kranjem.

Že prve dni v adventu so jeli mati, oče, otroci in posli obračati pozornost na — poprtnjak. Do veljave je pa prišel z „Badnikom“, zadnjim dnem pred Božičem. Po temeljitem osnaženju hišne oprave in hišnih prostorov so mati ob „zdravi Mariji“ odmaknili mizo iz okotja nekako bolj v sredino hiše. Nato so pogrnili mizo z lepim debelim platnenim prtom (od tod „poprtnjak“) in začeli so — med tem, ko so oče v procesiji z otroci pokadili vse hišne prostore — napravljati poprtnjak tako-le:

Na sredo so postavili velikansko potico — maternico. Okoli te potice so se vrstile potice za vse člane družine. Prostor med poticami so založili z mesenimi, jetrnimi in krvavimi klobasami. Ob teh so bila naložena krasna jabolka, sveže in suhe hruške, orehi, češplje in druge sladkarije. Na obronke mize so postavili posodice, napolnjene s poljskimi pridelki, s pšenico, ržjo, ajdo, prosom, ječmenom, turšico in fižolom. Pod mizo so razpoložili razno manjše poljsko orodje, kakor srpe, pralice, kopulice in motike, po nekod tudi grablje, vile ali kose; v Belokrajini sem videl celo plug in brano v hiši.

Nad poprtnjakom je navadno gorela leščerba z večjim plamenom, kakor običajno. Najstarejši sin ali pa tudi hčerka je morala paziti na svetilko, da ji ni zmanjkalo olja in da ni ugasnila.

Po običajni molitvi prinesejo mati v hišo najprej mrzlo večerjo: zeljnato solato, kuhane krhlje, hruške ali kaj enakega.

Po mrzli večerji se družina posede okoli peči ali na peč, oče na zapeček in tik njega na temenu ima svoj prostor mati — gospodinja, kraljica tega večera. Med tem, ko zunaj pod okni in po vsi okolici odmevajo streli na čast sveti noči, si v hiši pripovedujejo najrazličnejše bajke in povesti.

Okoli 11. ure, še predno je veliki zvon prvič zapel svojo vabilno pesem k polnočnici, se vzdignejo mati raz svoj sedež nad očetovim zapečkom in gredo z važnim obrazom v kuhinjo. Kmalu pa se vrnejo z velikansko skledo, polno duhtečih v masti pečenih jetrnih ter krvavih klobas, postavijo jo na „mentergo“ posežejo po potici — maternici, vzamejo dolg nož, razrežejo jo na toliko kosov, kolikor članov šteje družina, in predno pozvanja veliki zvon s svojimi manjšimi tovariši v drugič k polnočnici — izginile so duhteče klobase iz velikanske sklede, potica — maternica pa raz poprtnjaško mizo!

Vse gre veseložarečega obraza v cerkev k polnočnici, le oče ali sin — korenjak ostane doma za varuha, na samotah večkrat s puško v rokah, kajti „poprtnjake“ so med polnočnico češče radi obiskali ljudje — z dolgimi prsti.

Iz zgodovine Gorice.

V listinah se nahaja ime goriškega mesta šele leta 1001., ko je cesar Oton III. podaril polovico solkanskega ozemlja patrijarhu Ivanu I. v Ogleju. Te listine so za nas Slovence važne, kajti one navajajo ime mesta po slovensko in pravijo: mesto, katero imenujejo Slovenci Gorica. Od leta 1120. so gospodovali v Gorici grofje Lurngauski. Prvi se je zval Henrik. Grofje Lurgauski pa so prišli v posest Gorice, ko je koncem XI. stoletja Henrik Eppensteinski se vstalil na Kranjskem. Poprej še kot prvi grof goriški je zaznamovan v zgodovini grof Marquard III. iz rodu Eppensteinov. Ta je dal sezidati goriški grad in se je preselil tja iz Solkana iz takozvanega „Castrum Silicanum“. Kakor hitro so dobivali goriški grofje moč, so prihajali v spore z oglejskimi patrijarhi. Rastli so neprestano v svoji veljavi in ugledu in grof Meinhard IV. je bil eden najplemenitejših in bogatih knezov rimskega cesarstva. Poročil se je z Elizabeto Bavarsko, vdovo kralia Konrada III., in materjo nesrečnega Konrada Švabskega. Mnogo je koristila grofu Meinhardu zveza z grofom Rudolfov Habsburškim, katerega kandidaturo na nemški cesarski prestol je v deželnem zboru v Nürnbergu energično podpiral in mu je pomagal z lastnimi silami k zmagi nad Otokarjem II. Cesar Rudolf je ostal hvaležen Meinhardu in je poročil svojega sina, poznejšega cesarja Albrehta, z Elizabeto, hčerjo grofa Meinharda, katerega je povzdignil leta 1286. za državnega kneza. Med najvažnejšimi goriškimi grofi je bil tudi Henrik II. Leta 1301. ga je imenoval cesar za generalnega kapetana Furlanije. Henrik II. je podelil mestu leta 1307. privilegije. Mesto je dobilo pravico za javne potrebščine pristojne magistratne oblasti imenovati samo in pobirati za javne troške lastne davščine. Tem povodom je bila sezidana na Stolnem trgu curia civica, mestno poslopje. Tako je dobilo mesto že v 14. stoletju svoj lastni štatut.

Henrik II. se je brigal za procvit Gorice tako, kakor nikdo drugi tega rodu. Zadnja dva goriška grofa Ivan in Lenard sploh nista niti bivala več v Gorici, marveč v Lienzu. Grof Ivan je umrl leta 1462., leta 1500. pa Lenard, zadnji goriški grof, ki je pokopan v Lienzu. Potomcev ni bilo, zato je prešla grofija radi sorodniških razmer in družinskih pogodb na cesarja Maksimilijana I. Dne 31. junija 1500. je cesar Maksimilijan I. potrdil goriški grofiji njene štatute in privilegije in dne 18. aprila 1511. so prisegli odposlanci plemenitašev, meščanov in deželnega prebivalstva zvestobo v roke cesarskih odposlancev. Za deželnega glavarja je bil imenovan Andrej Lichtensteinski. Leta 1508. pa je izbruhnila vojna z benečansko republiko. Benečani so vdrli v Krmin, zasedli in pobili prebivalstvo. Kmalu na to so oblegali mesto in dne 22. aprila 1508. je vihrala na gradu zastava benečanske republike z levom. Malo časa potem se je moral vdati tudi Trst. Prelivanje krvi je ustavilo premirje, sklenjeno za eno leto, kateri čas so imeli Benečani zasedene kraje, katere so zavojevali. L. 1509. je izbruhnil boj znova in je trajal do leta 1514.

Po smrti cesarja Maksimilijana I. je prešla poknežena goriška grofija na nadvojvodo Ferdinanda, brata cesarja Karola V. Dne 3. maja 1521. je bila sklenjena v Wormsu mirovna pogodba. Benečanska republika je morala odstopiti po tej pogodbi takratno veljavno trdnjavo Marano, za katero te večkrat ponujala bogat denar, ali vedno brez uspeha.

Ko je umrl nadvojvoda Ferdinad, mu je sledil v posesti goriške grofije njegov tretji sin, nadvojvoda Karol, temu nadvojvoda Ferdinand, ki je postal kot Ferdinand II. rimski cesar.

Leta 1615 je zopet izbruhnila vojna z Benečani in je trajala do leta 1617., ko je bil sklenjen mir v Madridu.

Leta 1623. je kuga uničevala Kanalsko, leta 1629. je stiskala velika lakota vso deželo.

Leta 1647. se je ločilo Gradišče ob Soči z vsem ozemljem iz goriške grofije; prišlo je potom zakupa v last kneza Ivana Antona Eggenberškega. Zaman so protestirali goriški deželni stanovi. Cesar Leopold I. je dospel v mesto Gorico v mesecu septembru letu 1660. osebno; deželni stanovi so mu svečano prisegli zvestobo. Pod vlado cesarja Karola VI. je doživela Gorica tragične dneve kmetskega upora na Tolminskem. Okoli 3000 kmetov je bilo pridrlo do Gorice in oblegali so cesarskega deželnega glavarja Kobenclja na gradu. Vlada je bila poslala takrat v pomoč proti upornikom 500 hrvatskih in 550 ogrskih vojakov in 8 topov, za takratne čase že velika bojna sila, in uporniki so bili premagani. Na Travniku je bilo 20. aprila 1714 obešenih 8 upornih kmetov.

Leta 1754. je izumrla rodbina Eggenbergov in Gradišče z ozemljem se je zopet združilo z Gorico. Cesarica Marija Terezija je storila mestu in deželi mnogo dobrega; pod njo je bilo ustanovljeno kmetijsko društvo, napravljen vodovod iz Kromberga, pri Ogleju pa so bili začeli z velikimi osuševalnimi deli. Pod cesarjem Jožefom II. so bili izgnani iz Gorice jezuiti in vse verske bratovščine. Leopold II. pa je vzpostavil stare razmere.

Francozi so vdrli na Goriško prvikrat leta 1791., dne 19. junija se je vdalo Gradišče z dvema bataljonoma generalu Bernadottu, dne 20. marca nastopnega leta je prihajal general Murat na čelu enega polka jezdecev v Gorico, 24. marca je prispel v Gorico Bonaparte sam in je postavil v Gorici provizorično vlado. Leta 1797. po sklenjenem miru v Campoformio je bila zopet osvobojena tujega gospodstva. Ko je vojna zopet izbruhnila, so videli goriški meščani, kako so korakali skozi mesto na poti v Italijo vojaki ruskega generala Suvarova. Leta 1805. so dali Francozi zopet provizorično vlado Gorici, ali to je trajalo samo do decembra, do požunskega miru. Tretjič so obiskali Francozi Gorico leta 1809. Italijanski podkralj, Beauharnais, je vkorakal v Gorico 16. maja s svojo armado in je diktiral deželi vojne kontribucije okoli enega milijona, ali Napoleon se je z dekretom iz Volkersdorfa zadovoljil z 90.000 franki. Dne 14. oktobra 1809. je bil sklenjen v Schönbrunnu mir. Gorica, Trst, Istra, ozemlje tostran Save in beljaško okrožje je dobila Francija, in Ljubljana je postala središče ilirskih provinc. Dne 16. oktobra 1813. pa je bilo v Gorici konec Napoleonove vlade, kajti ta dan so vkorakale avstrijske čete v Gorico, dočim so Francozi prekoračili Sočo.

Po odhodu Francozov, ko so nastopile v mestu redne razmere, je pripadala Gorica od leta 1814. do 1849. k avstrijskemu kraljestvu Ilirija, od tu dalje k provinci Primorje, ki obsega pokneženo grofijo Goriško-Gradiščansko, neposredno državno mesto Trst in obmejno grofijo Istro, vsaka s svojim deželnim zastopom in avtonomno deželno upravo. Posebnost v zgodovini goriškega mesta od 1836. do 1883. je, da se je 1836. nastanil v Gorici iz Francije pregnani kralj Karol X. s svojim sinom vojvodo Angoulemskim in svojim nečakom, grofom Chambord, in od tu dalje je ostala Gorica poleg Frohnsdorfa bivališča Bourbonov do smrti grofa Chamborda 1883.

Kreditno društvo v Kranju

registrovana zadruga z omejeno zavezo

obrestuje hranilne vloge od 1. januarja 1916. naprej po

4 1/2 %

brez odbitka rentnega davka.

Uradne ure so vsak delavnik od 9.—12. dopoldne.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v LJUBLJANI

Rezervni zaklad nad K 800.000.

obrestuje hranilne vloge od 1. januarja 1913 naprej po čistih

brez odbitka rentnega davka.

4 3/4 0/0

brez odbitka rentnega davka.

Rezervni zaklad nad K 800.000.

7 52—21

Spominjajte se vsi „Rdečega križa“.

Tiskarna „Sava“ v Kranju

izvršuje hitro in lično ter po najnižjih cenah:

Vizitke, poročna naznanila, zavitke, pisma, račune, jukste, vabila, lepake, posmrtnice, cirkularje letake, knjige v vseh velikostih, brošure, časopise ter sploh vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela v eni ali več barvah.

! Za zimo! ! Za zimo! !

Najstarejša trgovina

Ferd. Sajovic

v Kranju

(poprej J. C. Pleiweiss)

2 52—50

priporoča

svojo bogato zalogo

sukna, zimskih modnih blagov, barhentov za ženske bluze in obleke, pike, belih in višnjevih barhentov, ševijotov, kamgarnov in lodnov za pelerine, šifona, bele kotenine in platna za rjuhe, cvilha za žimnice, satenastih in pisanih posteljnih odej, kakor tudi vsega drugega manufakturnega blaga. Volneni robci, pleti najnovejših vzorcev in najbolje kakovosti. Zimske moške in ženske srajce, jopice in hlače.

Snežne kape, trebušnike, naročnike, rokavice in nogavice za vojake.

Svilnati robci najnovejših vzorcev.

1 12—40

Najbolj varno naložen denar v vsem

političnem kranjskem okraju!

Mestna hranilnica v Kranju

obrestuje hranilne vloge po

4 1/2 0/0

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje hranilnica iz lastnega. Narasle in nedvignjene vložne obresti pripisuje h kapitalu vsakega pol leta — to je dne 30. junija in dne 31. decembra — ne da bi bilo treba vlagateljem se zglašati radi tega pri hranilnici.

Splošni rezervni zaklad (lastno premoženje) nad

378.000 kron!

Hranilnica posoja na zemljišča po 5½% na leto in na amortizacijo v 45 letih, tako da na primer dolžnik v teku 45 let popolnoma poplača posojilo 100 kron z obrestmi vred, ako plačuje vsakega pol leta po 3 krone.

Koncem leta 1914. je bilo stanje hranilnih vlog nad

5 milijonov 337 tisoč kron.

Posojil na zemljišča ter posojil občinam **nad 4 milijone kron.**

Za varnost hranilnih vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina Kranj z vsem svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo. Da so hranilne vloge res varne, priča zlasti to:

da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev, ter župnišča cerkveni denar.

Ta najstarejši in največji denarni zavod na celem Gorenjskem **uraduje**

v Kranju na rotovžu

vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in vsak tržni dan tudi od 2. do 4. ure popoldne.

Last in zaloga tiskarne „Sava“ v Kranju V odsotnosti odgovornega urednika začasni odgovorni urednik: Ciril Pirc. Tisk tiskarne „Sava“ v Kranju.